

Forslag til ny postlov

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Lovens formål er å legge til rette for at brukerne i hele landet får tilgang til gode og fremtidsrettede fysiske posttjenester til overkommelig pris og sikre digitale posttjenester av god kvalitet, og et likeverdig tilbud av leveringspliktige tjenester. Tilgangen skal sikres gjennom effektiv bruk av samfunnets ressurser.

§ 2. Saklig virkeområde

Loven gjelder virksomhet knyttet til formidling av registrerte og uregistrerte postsendinger mot vederlag, herunder leveringspliktig tjeneste. Tilhørende infrastruktur, tjenester og utstyr omfattes av lovens virkeområde. Loven gjelder også formidling av postsendinger til og fra utlandet. Formidling av egne postsendinger omfattes ikke.

Loven gjelder også sikker digital posttjeneste innenfor rammene av § 3.

Kongen kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra lovens saklige virkeområde.

§ 3. Geografisk virkeområde

Loven gjelder for norsk landterritorium, herunder Svalbard. Loven gjelder ikke for Jan Mayen eller bilandene. Kongen kan fastsette unntaks- og særregler som følger av internasjonale overenskomster Norge har sluttet seg til, eller som er nødvendige på grunn av de stedlige forhold.

§ 4. Definisjoner

I loven menes med:

1. *posttjeneste*: tilbud til allmennheten om regelmessig innsamling, sortering, transport og utdeling av postsending mot vederlag.
2. *postnett*: den samlede organisasjon, arbeidskraft, infrastruktur og produksjonsutstyr som er nødvendig for å formidle posttjeneste.
3. *postsending*: brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg eller lettgods inntil 20 kg.
4. *adressert postsending*: postsending påført mottakerens navn og adresse, eller annen entydig identifikasjon.
5. *uregistrert postsending*: postsending som det ikke gis kvittering for ved inn- og utlevering.
6. *registrert postsending*: postsending som det gis kvittering for ved innlevering og som utleveres mot kvittering.
7. *rekommandert postsending*: postsending som det gis kvittering for ved innlevering og som mottaker får utlevert mot fremvisning av gyldig legitimasjon og signatur eller annen entydig identifikasjon.
8. *sikker digital posttjeneste*: tilbud til allmennheten om digital meldingsformidling som oppfyller fastsatte krav til sikkerhet og notoritet, mot vederlag.

9. *sikker digital postkasse*: system for tilgang til digitale meldinger som tilbys allmennheten og oppfyller fastsatte krav til sikkerhet.
10. *tilbyder*: enhver som tilbyr posttjeneste eller sikker digital posttjeneste.
11. *bruker*: fysisk eller juridisk person som benytter posttjeneste eller sikker digital posttjeneste, enten som avsender eller som mottaker.

§ 5. Myndighet etter loven

Myndighet etter loven er Kongen, departementet og Post- og teletilsynet. Kongen fastsetter funksjonsfordelingen innen myndigheten, og kan bestemme at andre offentlige myndigheter og private rettssubjekter skal ha myndighet på begrensede områder etter loven.

Kapittel 2 Leveringsplikt

§ 6. Valg av leveringspliktig tilbyder

Myndigheten kan inngå avtale med eller gjennom enkeltvedtak utpeke en eller flere tilbydere med ansvar for å tilby leveringspliktige posttjenester etter § 7. Avtalen skal være tidsbegrenset og kan ikke overdras uten etter tillatelse fra myndigheten.

Valg av leveringspliktig tilbyder skal skje gjennom en åpen, objektiv og ikke-diskriminerende prosess.

Avtalevilkår kan endres når viktige samfunnsforhold eller en internasjonal overenskomst som Norge er tilsluttet gir grunnlag for det eller når det følger av avtalen.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om utvelgelse av leveringspliktig tilbyder.

§ 7. Leveringspliktige posttjenester

ALTERNATIV 1:

Myndigheten skal sikre et landsdekkende tilbud av følgende leveringspliktige posttjenester:

1. formidling av brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg eller lettgoods inntil 20 kg,
2. én innsamling av postsendinger minst fem dager i uken,
3. én utlevering av postsendinger minst fem dager i uken til enhver juridisk eller fysisk persons forretningssted eller bosted i henhold til § 19 om plassering av utleveringspostkasse og § 21 om særlige regler for bevegelseshemmede,
4. utlevering av aviser i abonnement seks dager i uken til mottakere som ikke har annen avisdistribusjon,
5. rekommandert postsending og verdipostsending, begge inntil 2 kg,
6. innenlands formidling av postsendinger til og fra utlandet, og
7. vederlagsfri formidling av nærmere fastsatte posttjenester til blinde, svaksynte, krigsfanger og sivilt internerte.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om omfanget av og krav til de leveringspliktige tjenestene. Myndigheten kan også gi forskrift og fatte enkeltvedtak om geografisk dekningsområde, service og kvalitet, innsamlingsordning og antall og plassering av ekspedisjonssteder.

ALTERNATIV 2:

Myndigheten skal sikre et landsdekkende tilbud av følgende leveringspliktige posttjenester:

1. formidling av brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg eller lettgoods inntil 20 kg,
2. én innsamling av postsendinger minst fem dager i uken,
3. én utlevering av postsendinger minst fem dager i uken til enhver juridisk eller fysisk persons forretningssted eller bosted i henhold til § 19 om plassering av utleveringspostkasse og § 21 om særlige regler for bevegelseshemmede,
4. rekommandert postsending og verdipostsending, begge inntil 2 kg,
5. innenlands formidling av postsendinger til og fra utlandet, og
6. vederlagsfri formidling av nærmere fastsatte posttjenester til blinde, svaksynte, krigsfanger og sivilt internerte.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om omfanget av og krav til de leveringspliktige tjenestene. Myndigheten kan også gi forskrift og fatte enkeltvedtak om geografisk dekningsområde, service og kvalitet, innsamlingsordning og antall og plassering av ekspedisjonssteder.

§ 8. Unntak fra leveringsplikt

Leveringsplikten etter § 7 gjelder bare når mottaker har

1. kjent adresse eller
2. postboks, utleveringspostkasse eller annen avtalt ordning for mottak av postsendinger.

Det leveringspliktige tilbudet etter § 7 første ledd nummer 2 til 4

1. gjelder ikke på høytids- og helligdager,
2. opphører midlertidig ved ekstraordinære omstendigheter som hindrer normal postgang eller gjør den urimelig kostnadskreven.

Myndigheten kan fatte vedtak om unntak fra innsamlings- og utleveringshyppighet etter § 7 første ledd nummer 2 til 4 ved særlige geografiske forhold som gjør leveringsplikten urimelig kostnadskreven.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om unntak fra leveringsplikt.

§ 9. Spesielle samfunnspålagte oppgaver

Myndigheten kan inngå avtale med eller pålegge leveringspliktig tilbyder etter § 6 å sikre innsamling og utlevering av forhåndsstemmer innenriks siste helg før valgdag ved stortings-, fylkestings- og kommunestyrevalg.

Merkostnader ved avtale eller pålegg etter første ledd skal dekkes av myndigheten.

Myndigheten kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om spesielle samfunnspålagte oppgaver etter første ledd.

§ 10. Leveringsvilkår og kostnadsorientering

Leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal tilby leveringspliktig tjeneste til åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår og til kostnadsorientert og overkommelig pris.

Myndigheten kan fatte enkeltvedtak om tilbyders plikt til å tilby leveringspliktig tjeneste på åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår. Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om valg av kostnadsorienteringsmetode for utpekt leveringspliktig tilbyder etter § 6.

§ 11. Regnskapsmessig skille

Leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal føre et produktregnskap som viser resultat og balanse for hver av de leveringspliktige tjenestene. Det skal være regnskapsmessig skille mellom leveringspliktige tjenester og annen virksomhet.

Bekreftelse på at regnskapet er i samsvar med annet ledd skal utarbeides av ekstern revisor og offentliggjøres årlig.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om regnskapsmessig skille, herunder krav til rapportering og offentliggjøring.

§ 12. Enhetsporto

Leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal tilby geografisk enhetsporto for enkeltsendering av leveringspliktig brevpost inntil 50 gram.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om enhetsporto, herunder fastsettelse av enhetsporto, når leveringspliktig tilbyder er utpekt etter § 6.

§ 13. Finansiering av leveringspliktig tjeneste

Tilbyder utpekt etter § 6 kan anmode myndigheten om at nettokostnadene dekkes av offentlige midler, dersom tilbyder påføres en urimelig økonomisk byrde ved å tilby leveringspliktig tjeneste.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om beregning av kostnader ved å tilby leveringspliktig tjeneste.

§ 14. Verdenspostforeningen

Myndigheten kan stille krav om at leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal oppfylle de plikter som følger av Verdenspostkonvensjonen og tilhørende regelverk.

Myndigheten kan gi tillatelse til at andre enn leveringspliktig tilbyder skal kunne utveksle post over landegrenser etter reglene i Verdenspostkonvensjonen.

Myndigheten skal notifikere til Verdenspostforeningen hvilke tilbydere av posttjenester som ivaretar norske forpliktelser etter Verdenspostkonvensjonen etter første ledd. Tilbyder etter annet ledd skal notifikeres Verdenspostforeningen.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om internasjonale forpliktelser vedtatt av Verdenspostforeningen. Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tildeling og vilkår for tillatelse etter annet ledd.

§ 15. Unntak fra formidlingsplikt for postsending fra utlandet

Leveringspliktig tilbyder har ikke plikt til å videreformidle postsending fra utlandet i Norge når avsender som er bosatt eller hjemmehørende i Norge eller i et tredjeland, sender et så stort antall postsendinger fra utlandet at det foreligger en klar økonomisk gevinst.

Leveringspliktig tilbyder som mottar postsending fra tilbyder notifisert i et annet land, jf. § 14 tredje ledd, har rett til å få dekket kostnader som er påløpt i forbindelse med mottak og videreformidling av internasjonale postsendinger etter første ledd. Retten til kostnadsdekning gjelder både for postsending formidlet fysisk til utlandet og for postsending produsert i utlandet. Kravet rettes til avsender eller, dersom denne ikke betaler, til tilbyder i utlandet.

Leveringspliktig tilbyder skal informere myndigheten om formidlingsnekt etter første ledd og krav om betaling etter annet ledd så snart postsendingen er mottatt. Myndigheten kan

innen 14 dager etter at informasjonen ble mottatt pålegge leveringspliktig tilbyder å formidle postsending uten betaling etter første ledd når vilkårene etter første eller annet ledd ikke er oppfylt.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om formidlingspliktig postsending fra utlandet når Verdenspostforeningens regelverk gir grunnlag for det.

§ 16. Befordringsplikt

Myndigheten kan pålegge rutetransportselskap å ta med leveringspliktige postsendinger mot vederlag for tilbyder med leveringsplikt etter § 6. Myndigheten kan i tvilstilfeller avgjøre ved enkeltvedtak hva som er å anse som et rutetransportselskap.

Vederlaget skal være kostnadsorientert. Myndigheten kan vedta at pålegget skal tre i kraft før endelig vederlag er fastsatt.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om befordringsplikt.

§ 17. Sikkerhet og beredskap

Tilbyder med leveringsplikt etter § 6 skal tilby posttjeneste med forsvarlig sikkerhet for brukerne i fred, krise og krig. Tilbyder skal opprettholde nødvendig beredskap og viktige samfunnsaktører skal prioriteres ved behov.

Myndigheten kan gi forskrift, fatte enkeltvedtak og inngå avtale om sikkerhet og beredskap.

§ 18. Frimerker

Det kreves tillatelse fra myndigheten for å utgi frimerker eller andre frankeringsmidler hvor det står Norge eller Noreg.

Frimerker skal ikke utformes slik at de fremstår som støtende for personer eller stater, eller er av politisk karakter.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om frimerker og andre frankeringsmidler.

Kapittel 3 Utleveringssted

§ 19. Utleveringspostkasse

Eier av bolig- eller næringseiendom skal oppstille utleveringspostkasse eller tilsvarende for mottak av postsendinger til eiendommens adressater. Utleveringspostkassen skal plasseres på eller i nærheten av næringseiendom eller fast helårlig bolig etter følgende avstandskrav:

1. I tettbygd strøk plasseres utleveringspostkasser ved port eller innkjøring til eiendommen eller inntil 100 meter fra port/innkjøring.
2. I spredtbygd strøk plasseres utleveringspostkasser ved port eller innkjøring til eiendom eller inntil 250 meter fra port/innkjøring.
3. I boligblokker og bygårder skal utleveringspostkasser plasseres ved felles inngang dersom ikke annen plassering på eiendommen er mer hensiktsmessig for postombæringen.

Det kan gjøres unntak fra avstandskravene i første ledd i særlige tilfeller når det:

1. er færre enn tre faste helårlige boliger og/eller næringsvirksomheter i gjennomsnitt pr. km,
2. følger av offentlig regulering,
3. ikke er farbar vei, eller
4. er isolerte faste helårlige boliger eller næringseiendommer uten regulær transportforbindelse eller hvor utlevering er uhensiktsmessig sammenholdt med brukers ferdselsmønster.

I vurderingen av om det skal gjøres unntak skal det legges avgjørende vekt på om endret plassering av utleveringspostkasse vil bidra til rasjonell postomdeling.

For fritidseiendom eller sesongbasert bosetting skal utleveringspostkasser plasseres ved nærmeste ordinære stopp i postruten, dersom ikke annet avtales.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om plassering av utleveringspostkasse.

§ 20. Flytting av utleveringspostkasse

Tilbyder med leveringsplikt etter § 6 kan anmode postmottaker om å flytte utleveringspostkassen til egnet sted innenfor avstandskravene i § 19. Anmodning om flytting av utleveringspostkasse skal skje i samråd med postmottaker, og tilbyder med leveringsplikt skal søke å oppnå enighet med eier av utleveringspostkasse ved endret eller ny plassering av utleveringspostkasse.

Dersom utleveringspostkasse ikke settes opp på det sted leveringspliktig tilbyder anviser, eller mottaker ikke ønsker utlevering der, skal postsendingene utleveres på nærmeste faste ekspedisjonssted.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om flytting av utleveringspostkasse.

§ 21. Bevegelseshemmede

Bevegelseshemmede som ikke med rimelighet kan forventes å ha tilgang til utleveringspostkassen, skal få utlevert postsendinger nærmere enn det som følger av § 19 dersom andre husstandsmedlemmer ikke kan hente postsendingene. Utleveringspostkasse skal plasseres ved inngangsdør til bolig dersom behovet tilsier det.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om plassering av utleveringspostkasse for bevegelseshemmede.

Kapittel 4 Generelle bestemmelser

§ 22. Registrering

Tilbyder plikter å registrere tilbud av posttjeneste og sikker digital posttjeneste til myndigheten senest samtidig med at tjenesten tilbys.

Myndigheten kan gi forskrift om registreringsplikten, herunder om registreringsmåte, registreringsinnhold og om unntak fra registreringsplikt.

§ 23. Krav til kvalitet, måling og rapportering

Myndigheten kan gi forskrift om krav til tjenestekvalitet, måling av tjenestekvalitet og offentliggjøring av målt kvalitet for posttjeneste og sikker digital posttjeneste.

Myndigheten kan gi forskrift om krav til årlig rapportering fra tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste.

§ 24. Leveringsvilkår og offentliggjøring

Tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste skal utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår.

Leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal varsle myndigheten og allmennheten om vesentlige endringer i leveringsvilkår til ugunst for brukerne, herunder prisøkninger for leveringspliktig tjeneste, senest to måneder før endringen iverksettes. Leveringspliktig tilbyder skal samtidig informere myndigheten om hvordan allmennheten varsles.

Myndigheten kan gi forskrift om leveringsvilkår og offentliggjøring, herunder spesifisere hvilke tjenestetilbud plikten skal gjelde for, krav til hva det skal informeres om og på hvilken måte. Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak som gjør unntak fra plikten i første ledd.

§ 25. Håndtering og oppbevaring

Tilbyder plikter å håndtere og oppbevare postsending forsvarlig for å unngå tap av og skade på postsendingen.

Tilbyder skal gjennomføre nødvendige og forholdsmessige tiltak for å sikre at uvedkommende ikke får tilgang til postsendinger.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om håndtering av postsending.

§ 26. Merkeplikt

Myndigheten kan gi forskrift om at postsendinger skal merkes med tilbyders firmanavn, om vilkår for merking og unntak fra plikten.

§ 27. Avsenders råderett

Avsender har råderett over postsending og sikker digital postsending til den er utlevert til mottaker eller tilgjengelig i mottagers digitale postkasse.

Myndigheten kan gi forskrift om avsenders råderett, herunder om kostnadsdekning for bruk av råderetten.

§ 28. Ikke-leverbar postsending

Tilbyder skal sikre forsvarlig behandling av ikke-leverbar postsending. Med ikke-leverbar postsending menes postsending

1. der avsender og mottaker ikke kan identifiseres eller
2. som verken mottaker eller avsender vil motta.

Systemet for forsvarlig behandling av ikke-leverbar postsending skal godkjennes av myndigheten. Tilbyder med godkjent system har tillatelse til å åpne ikke-leverbar postsending for å identifisere avsender eller mottaker etter første ledd nummer 1.

Myndigheten kan avtale eller pålegge én leveringspliktig tilbyder å ha godkjent system for forsvarlig behandling av ikke-leverbar postsending.

Tilbydere som ikke selv har godkjent system, skal overlate ikke-leverbar postsending til tilbyder med slik godkjenning. Tilbyder med godkjent system plikter å tilby tjenesten på kommersielle vilkår.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om behandling av ikke-leverbar postsending og tilbyders rett til å selge, gi bort eller destruere slike postsendinger.

§ 29. Erstatning for tap, skade og forsinkelse

Tilbyder skal betale erstatning for registrert postsending som skades eller går tapt i tiden fra innlevering til utlevering. Tilbyder skal betale erstatning for registrert postsending som er forsinket når det er betalt et særlig vederlag for at postsendingen skal komme raskt frem eller for at den skal komme frem til særskilt avtalt leveringstidspunkt eller -periode. Erstatningsansvaret begrenses etter § 30.

Tilbyder skal offentliggjøre erstatningsvilkår for tap, skade og forsinkelse.

Tilbyder kan fastsette leveringsvilkår om rett til erstatning utover det som følger av denne bestemmelsen.

Krav om erstatning foreldes etter ett år, regnet fra dagen etter at postsendingen er innlevert til tilbyder.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilbyders ansvar for tap, skade og forsinkelse, herunder om ansvarsbetingelser, innhold og offentliggjøring. Myndigheten kan gi forskrift om erstatningsutmålingen, herunder erstatningssatser.

§ 30. Ansvarsbegrensing

Tilbyder av posttjeneste er ikke erstatningspliktig for tap, skade eller forsinkelse etter § 29 som skyldes:

1. feil eller forsømmelse fra den skadelidtes side
2. postsendings beskaffenhet
3. manglende eller mangelfull emballering eller
4. forhold og følger som tilbyder ikke kunne unngå eller avverge.

Skyldes tap, skade eller forsinkelse en tredjepart som tilbyder benytter for helt eller delvis å formidle postsending, er tilbyder bare ansvarsfri om også tredjepart vil være ansvarsfri etter første ledd.

Tilbyder er ikke ansvarlig for følgeskader.

Ansvarsbegrensningen i første, annet og tredje ledd gjelder ikke dersom annet er avtalt.

Myndigheten kan gi forskrift om ansvarsbegrensning.

§ 31. Taushetsplikt

Tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder plikter å bevare taushet om opplysninger som vedkommende gjennom sin virksomhet får kjennskap til. Dette gjelder:

1. opplysninger om avsender og mottakers bruk av posttjeneste og sikker digital posttjeneste
2. opplysninger om innhold i postsending eller digital melding
3. opplysninger om avsender og mottaker.

Tilbyder plikter også å gjennomføre tiltak for å hindre at andre enn de som opplysningene gjelder, får kjennskap til opplysningene.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysninger etter første ledd nummer 3 gis til annen myndighet i medhold av lov. Tilsvarende gjelder også for informasjon der bruker har benyttet reservasjonsretten etter § 32. Opplysninger etter første ledd kan ikke nyttes i egen

virksomhet, i tjeneste eller arbeid for andre, med unntak av statistiske opplysninger som er anonymisert.

Tilbyder plikter å bevare taushet om opplysninger som mottas fra annen tilbyder før, under eller etter forhandlinger om bruk av postnett eller posttjeneste. Slik informasjon skal heller ikke brukes innad i egen virksomhet til annet enn det informasjonen var forutsatt brukt til ved utlevering av informasjonen.

Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder plikter å bevare taushet om opplysninger etter første ledd også etter at vedkommende har avsluttet arbeidet eller tjenesten.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om taushetsplikt.

§ 32. Reservasjon mot utlevering av adresseinformasjon

Tilbyder som forvalter adresseinformasjon skal på anmodning fra bruker kostnadsfritt tilby reservasjonsordning mot utlevering av adresseinformasjon eller kontaktinformasjon for sikker digital posttjeneste til allmennheten.

Dersom bruker har reservert seg mot at adresseinformasjon etter første ledd, eller kontaktinformasjon for sikker digital posttjeneste utleveres allmennheten, skal den ikke utleveres andre enn registrert tilbyder etter § 22, Folkeregisteret og annen offentlig myndighet i medhold av lov. Tilbyder som forvalter adresseinformasjon skal ikke utlevere adresseinformasjon til andre tilbydere om bruker som bor på hemmelig adresse.

§ 33. Politiattest

Tilbyder skal kreve fremleggelse av ordinær politiattest, jf. politiregisterloven § 40 ved tilbud om stilling som medfører behandling av eller tilgang til postsendinger eller innholdet i sikker digital posttjeneste. For ansettelse i særlig betrodde stillinger kan det kreves uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41.

Politiattest etter første ledd skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffelovens bestemmelser om vinningskriminalitet, narkotikakriminalitet, organisert kriminalitet, terrorhandlinger eller deltakelse i voldelige sammenslutninger med et politisk formål.

Myndigheten kan gi forskrift om bruk av politiattest, herunder om hvilke lovbrudd attesten skal vise.

§ 34. Sikkerhet i postnettet

Tilbyder av postsending skal undersøke, og om nødvendig selv eller ved hjelp av kompetent personell, åpne postsending når det er mistanke om at:

1. postsendingen i seg selv er farlig å sende
2. postsendingen ikke er forsvarlig innpakket og av den grunn antas å kunne skade postnettet eller andre postsendinger.

Tilbyder kan avbryte formidling av postsending som er omfattet av første ledd. Tilbyder skal gi avsender melding hvis postsendingen har vært åpnet eller formidlingen avbrytes dersom avsenders navn og adresse er kjent. Dersom avsenders navn og adresse ikke er kjent, skal mottaker varsles om at postsendingen har vært åpnet eller at formidlingen er avbrutt.

Tilbyder kan destruere postsending som er omfattet av første ledd nummer 1. Tilbyder skal før destruering om mulig informere avsender om dette.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om sikkerhet i postnettet, herunder om hvilke postsendinger som faller inn under første ledd nummer 1.

§ 35. Sikkerhet i digital posttjeneste

Tilbyder skal påse at sikker digital posttjeneste oppfyller fastsatte krav til sikkerhet og at sikkerhetsnivået er tilstrekkelig til å ivareta forsvarlig informasjonssikkerhet for den enkelte sending.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om krav til sikker digital posttjeneste.

Kapittel 5 Felles bruk av postnett

§ 36. Tilbyders tilgang til utleveringspostkasse

Myndigheten kan gi tilbyder av posttjeneste tillatelse til å kreve tilgang til utleveringspostkasse og postboksanlegg som ikke er tilgjengelig for allmennheten.

Eier av slik utleveringspostkasse og postboksanlegg skal imøtekomme enhver rimelig anmodning om tilgang og inngå avtale med tilbyder med tillatelse, jf. første ledd. I vurderingen av om anmodningen er rimelig skal det blant annet legges vekt på eiers interesse i å disponere egen eiendom målt opp mot hensynet til bærekraftig konkurranse. Tilbyder skal dekke kostnader ved tilgang.

Myndigheten kan kalle tilbake tillatelse gitt i medhold av første ledd ved brudd på vilkår i denne. Alvorlige eller gjentatte brudd på vilkårene vil som hovedregel føre til at tillatelse kalles tilbake.

Myndigheten kan gi forskrift om vilkår for tillatelse etter første ledd. Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilgang til utleveringspostkasse og postboksanlegg etter annet ledd.

§ 37. Ettersending og videreformidling av postsending

Tilbyder av posttjeneste skal ettersende feiladressert post til adressat eller avsender.

Tilbyder med leveringsplikt etter § 6 skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra annen tilbyder om videreformidling av postsendinger etter første ledd. Med videreformidling menes formidling som tilrettelegger for at postsendinger mellom tilbydere kommer fram til adressat uavhengig av tilbyders leveringsområde. Tilgang skal gis andre tilbydere på åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om omfanget av plikten til å tilby ettersending og videreformidling.

§ 38. Offentlig postnummersystem

Postnummersystemet forvaltes som en offentlig fellesressurs av myndigheten. Endring i det offentlige postnummersystem skal høres hos tilbydere av posttjeneste, berørte kommuner, berørte offentlige myndigheter og andre berørte parter, jf. forvaltningsloven § 37. Myndigheten skal offentliggjøre endringer på en hensiktsmessig måte.

Endring kan tidligst gjennomføres seks måneder etter at enkeltvedtak om endring er fattet, med mindre annet besluttes av myndigheten.

Myndigheten er ikke erstatningsansvarlig ved omdisponering av postnumre.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om det offentlige postnummersystemet.

§ 39. Tildeling av postnummer

Forvalter av det offentlige postnummersystemet, jf. § 38, skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra tilbyder om tildeling av postnummer. Ved vurdering av om anmodningen er rimelig skal det legges vekt på ressursbegrensninger, effektiv bruk av ressursen og tilbyders behov. Postnummer skal ved enkeltvedtak så langt mulig tildeles tilbyder på åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tildeling av postnummer.

§ 40. Adresseregister

Leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal etablere og drifte et adresseregister.

Leveringspliktig tilbyder etter første ledd skal gi tilgang til registeret til tilbydere etter § 22, Folkeregisteret og annen offentlig myndighet i medhold av lov. Leveringspliktig tilbyder skal ikke utlevere adresseinformasjon til andre tilbydere om bruker som bor på hemmelig adresse. Tilgang skal gis på åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilgang til og forvaltning av adresseregister.

Kapittel 6 Konfliktløsning og klage

§ 41. Mekling i tvister mellom tilbydere

I tvister mellom tilbydere av posttjeneste og sikker digital posttjeneste om rettigheter og plikter som følger av eller i medhold av denne lov, kan myndigheten etter skriftlig anmodning fra en part mekle for å oppnå enighet mellom partene. Begge parter må samtykke til mekling. Myndigheten skal avvise meklingsanmodningen dersom vilkårene for mekling ikke er tilstede, eller dersom myndigheten etter en helhetsvurdering kommer til at saken ikke egner seg for mekling. Meklingen skal avsluttes senest fire måneder etter mottatt meklingsanmodning.

Myndigheten kan fastsette tidsfrister og andre vilkår knyttet til meklingen. Myndigheten kan på ethvert tidspunkt avbryte meklingen.

Myndigheten kan gi forskrift om mekling.

§ 42. Tilbyders klageordning

Tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste skal ha en klageordning for egne brukere.

Klageordningen skal være vederlagsfri, enkel å bruke og sikre at klager behandles rettferdig og raskt. Avgjørelse i klagesaker skal begrunnes.

Tilbyder skal opplyse brukere om klageordningen og klageadgang til brukerklagenemnd etter § 43.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om omfang, innhold, rapportering og organisering av klageordning etter første ledd.

§ 43. Brukerklagenemnd for posttjenester

Brukerklagenemnda skal behandle klager på posttjeneste fra fysiske personer og små bedrifter om tvister med tilbyder av posttjeneste etter § 19, § 20, § 21, § 29, § 30, § 37.

Brukerklagenemnda skal også behandle klager etter § 27 som gjelder fysisk posttjeneste.

Brukerklagenemnda skal sikre en rettferdig, rimelig og hurtig behandling av slike tvister. Nemndas organisering og sammensetning skal ivareta balansen mellom nærings- og forbrukerinteresser.

Klageadgangen er subsidiær, slik at bruker først må rette klagen til tilbyder. Bruker kan likevel bringe tvisten direkte inn for Brukerklagenemnda dersom:

1. Tilbyder ikke skriftlig har orientert klager om forventet behandlingstid innen tre uker etter at tilbyder mottok klagen, eller
2. tilbyder ikke har gitt endelig svar på klagen innen rimelig tid.

Fysiske personer og små bedrifter kan kreve nemndbehandling av enhver tvist hvor nemnda er kompetent, såfremt klager har saklig interesse i å få nemndas uttalelse i saken. Tilbyder som omfattes av klageordningen, plikter å la nemnda behandle tvister med fysiske personer og små bedrifter.

Brukerklagenemndas virksomhet skal finansieres av tilbyderne av de tjenestene som omfattes av klageordningen.

Myndigheten kan gi forskrift om omfang, innhold, rapportering og organisering av nemndbehandling. Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om etablering og finansiering av brukerklagenemnd for behandling av klager, og kan unnta tilbyder fra ordningen.

§ 44. Klage til myndigheten

Post- og teletilsynet skal behandle brukerklager som gjelder posttjeneste som ikke faller inn under brukerklagenemndas kompetanse etter § 43, og på brukerklager som gjelder sikker digital posttjeneste.

Post- og teletilsynet skal behandle tvister mellom

1. tilbydere av posttjeneste
2. tilbydere av sikker digital posttjeneste
3. eier av utleveringspostkasser eller postboksanlegg etter § 36 og tilbyder av posttjeneste.

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak fattet av Post- og teletilsynet med hjemmel i eller i medhold av denne lov. Klager fremsettes overfor Post- og teletilsynet, jf. forvaltningsloven § 32.

Kongen kan gi forskrift om hvem som er klageinstans i klagesaker av konkurransemessig karakter.

Kapittel 7 Tilsyn og sanksjoner

§ 45. Tilsyn

Myndigheten skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Myndigheten kan nytte bistand fra andre ved utførelsen av tilsynet og kan ta stikkprøver, foreta målinger og annen kontroll uten forhåndsvarsel.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilsyn.

§ 46. Medvirkning ved tilsyn

Tilbyder har plikt til å sørge for at myndigheten har uhindret adgang til virksomheten og lokaler med utstyr knyttet til formidling av postsendinger og sikker digital posttjeneste. Nødvendig dokumentasjon skal gjøres tilgjengelig for myndigheten. Tilbyder, dennes representant eller den som utfører oppdrag på vegne av tilbyder kan pålegges å være til stede under tilsynet.

§ 47. Opplysningsplikt

Myndigheten kan kreve opplysninger fra tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste som er nødvendige for gjennomføring av loven, vedtak gitt i medhold av loven, eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.

Opplysningene kan kreves utlevert skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist.

Taushetsplikt som følger av § 31, annen lovgivning, pålegg eller avtale, er ikke til hinder for opplysningsplikten.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om opplysningsplikten.

§ 48. Internasjonal utveksling av taushetsbelagt informasjon

Myndigheten kan uten hinder av lovbestemt taushetsplikt gi relevant informasjon om markedet for posttjenester og sikker digital posttjeneste til internasjonale organisasjoner for å oppfylle Norges internasjonale avtaleforpliktelser.

Ved utlevering av opplysninger etter første ledd skal myndigheten stille som vilkår at opplysningene bare kan formidles videre med samtykke fra myndigheten, og bare for det formål som samtykket omfatter.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om utveksling av taushetsbelagt informasjon mellom myndigheten og annen myndighet eller internasjonal organisasjon.

§ 49. Pålegg om retting og endring mv.

Myndigheten kan ved enkeltvedtak pålegge retting eller opphør av ulovlige forhold og fastsette vilkår som må oppfylles for at posttjeneste og sikker digital posttjeneste skal være i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av loven.

Myndigheten kan ved enkeltvedtak pålegge avtaleinngåelse og stille krav til utforming av avtalevilkår i avtaler mellom tilbydere og mellom tilbyder og bruker.

§ 50. Oppsigelse og tilbakekall

Myndigheten kan si opp en avtale etter § 6 eller trekke tilbake tillatelse gitt i medhold av § 18 og § 28 når det foreligger vesentlige eller gjentatte brudd på vilkårene og pålegg om retting etter § 49 ikke er etterkommet, eller når andre samfunnsviktige forhold gjør det nødvendig.

Tilbakekall eller oppsigelse etter første ledd får virkning ett år etter at det er gitt forhåndsvarsel etter forvaltningsloven. Dersom brudd på vilkår utgjør en overhengende fare for at tilbud om leveringspliktig posttjenester ikke opprettholdes, får tilbakekall umiddelbar virkning.

§ 51. Internkontroll

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om etablering av interne kontrollsystem, endring av kontrollsystem og dokumentasjon for å sikre at kravene fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt

§ 52. Overtredelsesgebyr

Myndigheten kan ilegge en fysisk person eller et foretak overtredelsesgebyr dersom personen, foretaket eller noen som handler på vegne av foretaket forsettlig eller uaktsomt:

1. overtrer §§ 7, § 13, § 22, § 23, § 26, § 31, § 36, § 37, § 46, § 47 og § 58 eller gjentatte ganger § 34, § 35, § 43 og § 44,
2. overtrer forskrift gitt med hjemmel i §§ 7, § 9, § 10, § 13, § 17, § 22, § 23, § 26, § 28, § 29, § 31, § 36, § 37, § 45 og § 47 eller gjentatte ganger § 34 og § 35,
3. unnlater å etterkomme enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i § 7, § 10 annet ledd, § 36, § 37, § 45, § 47, § 49 og § 51 eller
4. gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til myndigheten.

Ved fastsettelse av overtredelsesgebyrets størrelse skal det særlig legges vekt på overtredelsens grovhet og varighet, utvist skyld og foretakets omsetning.

Adgangen til å pålegge gebyr foreldes etter 5 år. Fristen avbrytes når tilsynet meddeler et foretak at det er mistenkt for overtredelse av loven eller vedtak fastsatt med hjemmel i loven.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 53. Tvangsmulkt

For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven oppfylles, kan myndigheten fastsette en løpende tvangsmulkt til staten for hver dag som går inntil lovstridig virksomhet er opphørt.

Myndigheten bestemmer når mulkten begynner å løpe. Myndigheten kan i særlige tilfeller helt eller delvis frafalle kravet om påløpt mulkt.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tvangsmulkt.

§ 54. Straff

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt:

1. overtrer §§ 13, § 22, § 23, § 31, § 46, § 47 eller § 58,
2. overtrer forskrift gitt med hjemmel i §§ 13, § 22, § 23, § 31 eller § 47,
3. unnlater å etterkomme enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i §§ 47 eller § 49, eller
4. gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til myndigheten

Hvis hensikten med å overtre § 31 er å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning eller gjerningspersonen i slik hensikt på annen måte utnytter opplysninger som er omfattet av taushetsplikt, kan fengsel i inntil tre år anvendes.

§ 55. Instruksjonsadgang

Departementet kan pålegge Post- og teletilsynet å behandle saker innenfor lovens virkeområde.

Post- og teletilsynet kan ikke instrueres, verken generelt eller i den enkelte sak, ved behandling av saker etter kapittel 5 om felles bruk av postnett.

Kapittel 8 Gebyr og ekspropriasjon

§ 56. Gebyr til Post- og teletilsynet

Post- og teletilsynet kan kreve gebyr fra tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste til dekning av kostnader knyttet til forvaltningsoppgaver etter denne lov.

Myndigheten kan gi forskrifter om gebyr til Post- og teletilsynet, herunder kan tilbydere med liten omsetning unntas fra gebyrplikten. Innkreving av tvangsmulkt, gebyr, avgifter mv.

§ 57. Innkreving av tvangsmulkt, overtredelsesgebyr, gebyr mv.

Gebyrer som fastsettes etter § 43 og § 56, endelig vedtak om overtredelsesgebyr etter § 52 eller tvangsmulkt etter § 53, er tvangsgrunnlag for utlegg.

Innkreving av krav som nevnt i første ledd kan pålegges Statens innkrevingssentral. Kravet kan innkreves etter reglene i dekningsloven § 2-2. Innkrevingssentralen kan også kreve inn utestående fordringer ved å stifte utleggspann for kravet dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5.

Utleddsforretninger kan holdes på innkrevingssentralens kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd.

§ 58. Ekspropriasjon

Myndigheten kan fatte vedtak om ekspropriasjon av bruksrett til fast eiendom til fordel for tilbyder med leveringsplikt etter § 6 for å sette opp innsamlings- og utleveringspostkasser og nødvendig innretning for plassering av postkasser. Ekspropriasjon kan bare finne sted når det er nødvendig av hensyn til effektiv postinnsamling og postomdeling. Eier eller bruksberettiget kan kreve at postkasse flyttes eller fjernes fra eiendommen når dette er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommen eller bruksretten.

Det skal ytes vederlag for den byrden ekspropriasjonsvedtaket antas å påføre eieren eller den bruksberettigede. Vederlaget fastsettes ved skjønn, dersom partene ikke kommer til enighet om vederlagets størrelse, jf. lov av 1. juni 1917 nummer 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker. Skjønnen styres av lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom gjelder så langt den passer.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om ekspropriasjon, herunder fastsette vilkår.

Kapittel 9 Avsluttende bestemmelser

§ 59. Ikraftttredelse

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser skal tre i kraft på ulikt tidspunkt.

Når loven trer i kraft oppheves lov 29. november 1996 nr. 73 om formidling av landsdekkende postsendinger (postloven).

§ 60. Endring av andre lover

Når loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 20. desember 1974 nr. 68 om vegfraktavtaler § 2 første ledd skal lyde:
”Loven gjelder ikke befordring av døde, befordring av flyttegods eller befordring som omfattes av lov dd.mm.2015 nr. xx om posttjenester”.
2. Begrepet ”postoperatør” erstattes av begrepet ”tilbyder av posttjenester” der det forekommer i følgende lover:
 - a) Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) §§ 146 og 163 a
 - b) Lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler (vekselloven) § 45 femte ledd
 - c) Lov 27. mai 1932 nr. 3 om chekker (sjekkloven) § 42 femte ledd
 - d) Lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige (sameigelova) § 16
 - e) Lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten (trygderettsloven) § 27 første ledd
 - f) Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 30
 - g) Lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter (patentloven) § 73 første ledd
 - h) Lov 22. mai 1981 nr. 25 om Lov om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven) §§ 118 første ledd og 211 første ledd
 - i) Lov 11. juni 1993 nr. 10 om luftfart (luftfartsloven) § 10-2 første ledd
 - j) Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 21-4 første ledd
 - k) Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) § 22-3 nr. 1
 - l) Lov 14. juni 2013 nr. 42 om endringer i forvaltningsloven § 30 første punktum.
3. I lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven) § 4 første ledd nr. 10 skal begrepet ”postoperatører ved formidling av verdisendinger” erstattes med ”tilbyder av posttjenester ved formidling av verdisendinger”
4. I samme lov § 12 annet ledd nr. 2 skal begrepet ”postoperatører med konsesjon” erstattes med begrepet ”leveringspliktig tilbyder av posttjenester”

§ 61. Overgangsbestemmelser

Inntil det er inngått avtale med eller utpekt leveringspliktig tilbyder etter § 6, utpekes Posten Norge AS som leveringspliktig tilbyder.

Konsesjon til Posten Norge AS av 18. desember 2012 videreføres, med unntak av punkt 3.5, 3.8.1 og 3.8.2 og kapitlene 4, 5 og 6, inntil ny avtale eller vedtak som utpeker leveringspliktig tilbyder trer i kraft, eller konsesjonen på annet vis opphører. Ved motstrid mellom bestemmelser i konsesjon og lov, skal bestemmelsene i loven ha forrang.

Samferdselsdepartementet kan i enkeltvedtak endre konsesjonen inntil ny avtale eller vedtak som utpeker leveringspliktig tilbyder trer i kraft, eller konsesjonen opphører.

Enkeltvedtak med hjemmel i lov 29. november 1996 nr. 73 om formidling av landsdekkende postsendinger som er i kraft ved denne lovs ikrafttredelse skal fortsatt gjelde.

Merknader til kapittel 1

Til § 1 Formål

Den overordnede målsettingen i gjeldende lov om formidling av landsdekkende postsendinger er å sikre et landsdekkende formidlingstilbud av postsendinger til rimelig pris og til god kvalitet. Den postpolitiske målsetting foreslås videreført. Det foreslås at den nye loven skal bidra til å oppfylle det nasjonale behovet for posttjenester, gjennom å legge til rette for at brukerne får tilgang til gode og fremtidsrettede posttjenester til en overkommelig pris til både næringsliv og forbrukere. Reglene om utpeking av tilbyder som skal tilby leveringspliktige tjenester er sentrale også i den nye postloven. De leveringspliktige tjenestene omfatter en rekke forhåndsbestemte, grunnleggende posttjenester, som skal bidra til å sikre et likeverdig tilbud over hele landet. Det vises til omtalen under kapittel 2 for en nærmere beskrivelse av de leveringspliktige tjenestene.

Tilbydere skal tilstrebe en universell utforming av tilgangen til posttjenester slik at de kan benyttes av alle brukerne. Noen brukere har imidlertid behov for spesialtilpassede posttjenester, og skal så langt det er forholdsmessig ha tilgang til slike gjennom tilbyder av leveringspliktige tjenester, se nærmere om dette i kapittel 2.

Kravet til overkommelig pris innebærer at prisene for grunnleggende posttjenester skal være på et slikt nivå at de ikke er til hinder for at den alminnelige bruker kan benytte disse tjenestene.

Med fremtidsrettede posttjenester menes posttjenester som egnet til å oppfylle det nasjonale behovet for posttjenester etter hvert som behovene til den enkelte bruker endrer seg over tid. Dette innebærer at loven regulerer både tradisjonelle posttjenester og sikker digital posttjeneste.

Med posttjenester av god kvalitet menes blant annet at loven skal fremme:

- Forbrukerhensyn innenfor postområdet. Gode posttjenester til forbrukerne er tjenester der forbrukernes behov blir ivaretatt så godt som mulig. Dette gjelder forbrukerhensyn i et vidt perspektiv, og omfatter hensynet både til forbrukere og små bedrifter.
- Hensynet til større virksomheter og virksomhetenes behov for posttjenester.
- Brukernes valgmuligheter; dette gjelder både i variasjoner av tjenester slik at den enkelte så langt det er mulig kan velge noe som oppfyller det individuelle behov, og valgmuligheter mellom ulike tilbydere.
- Tilgjengelighet av tjenestetilbud som omfatter ettersending, retur og oppbevaring.
- Posttjenester som fungerer også under krise og krig. God kvalitet på posttjenestene innebærer også at det blant annet stilles visse sikkerhetskrav og krav til postens tilgjengelighet, konfidensialitet og integritet. Det skal, så langt det er mulig, tilbys posttjeneste også i ekstraordinære situasjoner. I tillegg må det så langt som mulig sikres at posten ikke kommer uvedkommende i hende, eller at posten blir borte.

Et virkemiddel for å oppnå formålet med loven er å tilrettelegge for effektiv bruk av samfunnets ressurser. Effektiv ressursbruk innebærer at det ikke vil være mulig å oppnå bedre måloppnåelse ved å bruke ressursene på en annen måte. Samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk har man i følge NOU 1991: 27 Konkurranse for effektiv ressursbruk (side 79) dersom følgende tre kriterier er oppfylt:

- a) Det må ikke være mulig, ved å omfordele ressursene mellom produksjonssektorer, å øke produksjonen av en vare uten at dette resulterer i redusert tilgang på andre varer.
- b) Det må ikke være mulig, ved å endre sammensetningen av produksjonen, å oppnå høyere behovstilfredsstillelse hos forbrukerne.
- c) Det må ikke være mulig, ved å omfordele godene mellom forbrukerne, å øke behovstilfredsstillelsen for en person uten samtidig å redusere den for andre.

Effektivitet deles inn i statisk og dynamisk effektivitet. Statisk effektivitet er effektiv utnyttelse av ressursene på et gitt tidspunkt eller i en definert periode. Dynamisk effektivitet er at det skapes samfunnsøkonomisk ønskelig endring eller nyskaping ved nye produksjonsprosesser eller produkter, samt at ressursene utnyttes effektivt i denne prosessen. Innenfor forslaget til ny postlov innebærer dette at leveringspliktig tilbyder, innenfor rammene av plikten, må utnytte ressursene på en best mulig måte slik at nettokostnaden for å utføre de pålagte oppgavene minimeres.

Omfanget av leveringsplikten er i hovedsak uendret, med unntak av at det foreslås å endre fra seks til fem omdelingsdager. I en tid med store endringer i postmarkedet har egendrevne postkontorer langt på vei blitt erstattet med Post i butikk. Tilsvarende kan man i framtiden se for seg at tjenester vi i dag mener oppfyller leveringsplikten, blir erstattet av nye tjenester som på en bedre måte dekker brukernes behov eller som produseres på en mer effektiv måte. Lovens rammer åpner for en slik utvikling innenfor leveringsplikten.

Med likeverdig tilbud av leveringspliktige tjenester menes at like tilfeller skal behandles så likt som mulig under ellers like forhold. I vurderingen kan det tas hensyn til lokale forhold og rammebetingelser.

Til § 2 Saklig virkeområde

Loven viderefører i hovedsak det saklige virkeområdet i gjeldende postlov hva gjelder fysisk formidling av postsendinger. Hensynet bak bestemmelsen er at det ansees viktig å sikre et landsdekkende tilbud av et spesifisert minimumssett av posttjenester og at det eksisterer et generelt reguleringsbehov for registrerte og uregistrerte postsendinger.

Begrepet ”virksomhet” i *første ledd* omfatter både den som tilbyr tjenesten og den aktiviteten som utføres, for eksempel omdeling, sortering og transport av postsendinger. Med ”postsendinger” forstås brevpost, aviser og blad i abonnement eller lettgods inntil 20 kg. Begrepet postsending omfatter alle adresserte brev og pakker eller lettgods som tradisjonelt har vært regulert i postloven. Dette innebærer at sendinger over 20 kg ikke reguleres i postloven, men av andre lover som for eksempel vegfraktavtaleloven. Dette er en videreføring av gjeldende rett som blant annet bygger på Verdenspostforeningens regelverk.

Når det gjelder begrepet ”mot vederlag”, gjenspeiler dette at slik virksomhet utføres som en del av en kommersiell aktørs forretning. Det er ikke nødvendig at det tas penger fra avsender for formidling, vederlaget kan finansieres av andre parter i verdikjeden.

”Tilhørende infrastruktur, tjenester og utstyr” omfatter blant annet tekniske eller logiske funksjoner i postnettet, og som er nødvendige for å utføre oppgavene knyttet til postformidling. I dette ligger at virkeområdet er ment å omfatte ut- og innleveringspostkasser, postbokser, sorteringsutstyr, adresseregistre, organisasjon for postomdeling, system for håndtering av feilsendt post, postnummer, kjøretøy og annet utstyr som er hensiktsmessig å bruke i postvirksomhet. Med tjenester som er nødvendige for å utføre oppgaver knyttet til

postformidling menes for eksempel omadressering, adresseendring, vedlikehold av adresseregister med videre. Tilgang til infrastruktur tjenester og utstyr omfattes også av lovens virkeområde.

Når det gjelder formidling av postsendinger til og fra utlandet, vises det til § 14 og merknadene til denne. Dette er inntatt i lovens saklige virkeområde for å synliggjøre Norges internasjonale forpliktelser på postområdet.

Formidling av egne postsendinger faller utenfor virkeområdet og viderefører avgrensning i gjeldende postlov, jf. merknadene i Ot.prp. nr. 64 (1995-96) side 17:

”Loven gjelder på den annen side ikke formidling av egne postsendinger selv om det tas vederlag for dette av kunden eller kostnaden innkalkuleres i produktkostnaden eller liknende. Dersom det derimot benyttes andre til å utføre formidling mot vederlag vil denne virksomhet gå inn under lovens virkeområde. I den utstrekning avisen besørger omdeling samtidig av andre sendinger mot vederlag, vil imidlertid denne delen av virksomheten gå inn under lovens virkeområde. Formidling gjennom egne distribusjonsselskaper/egne rettssubjekter (samdistribusjonsselskaper eller liknende) vil også omfattes av lovens virkeområde.”

Bestemmelsens *annet ledd* utvider loven til også å omfatte sikker digital posttjeneste som formidles i Norge. Vi mener det er behov for å sikre at digitale sendinger kan leveres med god kvalitet og sikkerhet for brukerne når det tilbys digitale erstatninger for tjenester som rekommandert sending, sporbarhet og krav til presis fremsending. Dagens posttjeneste gir folk en sikkerhet for at det er et regelverk som ivaretar deres interesser fra brevet legges i den røde postkasse og frem til mottagers postkasse. Det er derfor positivt å se at kommersielle tjenester for digital postkasse med god sikkerhet i dag blir tilbudt i markedet av flere aktører. Disse tjenestene fremstår som et substitutt for, og vil på sikt kunne erstatte både den usikre digitale kommunikasjonen og den eksisterende fysiske formidlingen av betrodde sendinger.

For at sikre digitale postkasser skal bli et godt alternativ til dagens betrodde postsendinger mener vi at tilbyderne av tjenesten bør underlegges et minimum av tilsyn og kontroll tilsvarende dagens tilsyn med fysisk postforsendelse. Ved å ta inn formidling av sikre digitale sendinger i postloven vil brukerne få en større sikkerhet for at tilbyderne av digitale postkasser leverer tjenester med tilfredsstillende sikkerhet og kvalitet.

De fleste mottar i dag sendinger fra både offentlig forvaltning og private selskaper og personer. Det har derfor vært viktig for Samferdselsdepartementet å sikre lik regulering av disse sendingene uavhengig av avsender. Postloven omfatter all derfor alle former for sikker digital posttjeneste. Kravene etter loven er uavhengig av om avsender og mottager er privatperson, offentlig virksomhet eller privat virksomhet. Bestemmelsene etter postloven vil for øvrig ikke erstatte de særlige krav til tjenestene som følger av forvaltningsloven med forskrifter eller vilkår som virksomheter setter ved kjøp av tjenester. Departementet mener i utgangspunktet at loven ikke kan fravike vilkår som settes ved kjøp av tjenestene.

Ved bruk av digital postkasse legges det opp til at forbrukeren selv fritt skal kunne velge tilbyder av digital postkasse. Etter endringer i forvaltningsloven skal kommunikasjonen fra forvaltningen til borgerne som hovedregel skje elektronisk. Det betyr at borgerne nå må aktivt reservere seg mot elektronisk kommunikasjon fra forvaltningen.

For å sikre mulighet til nærmere avgrensning av virkeområdet, foreslås det i *tredje ledd* å ta inn en bestemmelse som gir Kongen kompetanse til å avgjøre omfanget av virkeområdet i særlige tilfeller. Bestemmelsen kan blant annet anvendes i tilfeller som oppstår fordi tjenestetilbudet eller andre grunnleggende forhold endres i markedet på måter som vanskelig kan forutsis.

Til § 3 Geografisk virkeområde

Bestemmelsen er ny og er tatt med for å presisere at loven gjelder for fastlands-Norge og Svalbard, men ikke Jan Mayen eller bilandene. Loven vil på samme måte som postloven av 1996 gjelde i sin helhet for Svalbard jf. lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard § 3. Formidlingsplikt for post omfatter ikke området utenfor Norges territorialfarvann, jf. lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone av 27. juni 2003 nr. 57 (territorialfarvannsloven) §§ 1 til 3. Tilbydere som påtar seg slik transport ansees for å ha inngått avtale om intern formidling.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser som innskrenker eller presiserer det geografiske virkeområdet for loven eller enkelte bestemmelser i loven såfremt dette er nødvendig på grunn av de stedlige forholdene. Dette vil blant annet kunne gjelde i forhold til leveringspliktige tjenester. Forskriftskompetansen omfatter også rett til å gi regler som er nødvendige for å ivareta internasjonalt samarbeid og Norges internasjonale forpliktelser.

Til § 4 Definisjoner

Til nummer 1 Posttjeneste

Posttjenesten skal være rettet mot allmennheten i den forstand at tilbudet er offentlig tilgjengelig for alle eller avgrensede grupper av allmennheten. Dette innebærer at interne formidlingstilbud i en virksomhet (internpost) eller innenfor en begrenset krets av avsendere og mottakere ikke omfattes. Omdeling av egne varer eller produkter fra egen organisasjon til kunder faller også utenfor definisjonen. Blomsterbud, leveranser fra pizzarestauranter og lignende vil falle utenfor definisjonen fordi disse leveransene ikke er et tilbud om formidling av postsendinger til allmennheten.

Krav til at tilbudet om formidling må være regelmessig, innebærer at tjenesten må tilbys med på forhånd fastlagt intervall og en viss hyppighet. Som hovedregel bør denne type tjenester formidles minst en gang i uken for å kunne anses som en posttjeneste.

Innhenting for sortering og videre transport og utlevering til mottakeren skal som hovedregel skje etter en offentlig kjent og fastlagt plan. Informasjon om planen må være lett tilgjengelig for allmennheten og for eksempel framgå av tilbyders hjemmesider på internett, jf. § 24. Tilbyder kan også inngå avtaler om innsamling og utlevering på individuell basis.

Levering av postsendinger kan skje i innleveringskasser som tilbyderen har plassert på offentlig tilgjengelig sted. Innleveringskassene skal være klart merket for formålet og angi når postsendingen vil bli hentet. Innleveringen kan også skje på tilbyderens faste eller mobile ekspedisjonssteder, eller på andre måter som tilbyderen finner hensiktsmessig.

En posttjeneste skal ytes mot vederlag, det vil si at det skal være en kommersiell interesse knyttet til virksomheten. Det er i denne sammenheng ikke avgjørende om det er avsender eller mottaker som betaler for tjenesten, eller om posttjenesten finansieres gjennom salg av en tilknyttet tjeneste som for eksempel reklame.

Til nummer 2 Postnett

Postnettet består av alle prosesser, arbeidsinnsats og alt utstyr som er nødvendig for å produsere posttjenester. Produksjonsutstyr omfatter blant annet sorteringsutstyr, kjøretøyer og annet relevant utstyr som brukes av tilbydere etter denne loven.

Til nummer 3 Postsending

Gjeldende postlov definerer *”landsdekkende postsending”* i § 3 bokstav a) som *”brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg eller lettgoods inntil 20 kg, som formidles landsdekkende eller i et geografisk begrenset område”*. Forslaget til begrepet *”postsending”* omfatter alle adresserte brev og pakker eller lettgoods som tradisjonelt har vært regulert i postloven, og er langt på vei en videreføring av gjeldende rett. Begrepet landsdekkende postsending foreslås ikke videreført. Bakgrunnen for dette er at begrepet landsdekkende postsending i realiteten knytter seg til det leveringspliktige tilbudet av posttjeneste til allmennheten.

Når det gjelder postsendinger som vil kunne karakteriseres som farlig gods, vises det til nærmere omtale knyttet til bestemmelsene i § 34.

Til nummer 4 Adressert postsending

Mottakerens navn og, offentlig kjent adresse eller annen entydig identifikator må være påført postsendingen. Begrepet «entydig identifikasjon eller identifikator» er ikke definert i lov eller forskrift, men forutsetter at mottaker blir identifisert på en like sikker måte som etter innarbeidede ordninger. Kravet til notoritet vil imidlertid i disse tilfellene være avgjørende, for eksempel må det som hovedregel klart fremgå hvem som har identifisert mottakeren hvis dette gjøres etter personlig bekjentskap. Identifikasjonskravet vil ofte innebære kontroll mot folkeregistrerte opplysninger.

Tilbyderen kan kreve at adresseringen skjer på bestemte måter og at avsenders navn og adresse også påføres postsendingen.

Til nummer 5 Uregistrert postsending

Definisjonen omfatter det man tradisjonelt har ansett som posttjeneste. Dette vil si postsendinger som er lagt i innsamlingskasser, eventuelt innlevert på ekspedisjonssteder eller terminaler, og videredistribuert til mottaker uten at postsendingen er sporbar eller på annen måte registrert hos tilbyder.

En sikker digital postsending vil ikke være uregistrert.

Til nummer 6 Registrert postsending

En registrert postsending kjennetegnes ved at det gis kvittering for postsendingen ved innlevering, og at postsendingen utleveres mot kvittering. Begrepet ”kvittering” omfatter for eksempel hentelapp, kvittering eller kode. En registrert postsending er sporbar eller på annen måte registrert hos tilbyder. Begrepet inntas i definisjonene for å synliggjøre hva som omfattes av tjenesten, og er en videreføring av gjeldende rett.

Til nummer 7 Rekommandert postsending

En rekommandert postsending kjennetegnes ved at det gis kvittering for postsendingen ved innlevering og at mottaker får utlevert postsendingen mot fremvisning av gyldig legitimasjon og signatur eller annen entydig identifikator. Begrepene ”gyldig legitimasjon” og ”entydig

identifikasjon” er dynamiske og under utvikling. Dokument som per i dag er godkjent som ”gyldig legitimasjon”:

- Postens ID-kort
- Norsk bankkort med legitimasjonsdel (bilde o.a.)
- Norsk førerkort utstedt fra og med 01.01.1998
- Norsk pass
- Norsk utlendingspass og reisebevis
- Dokument med D-nummer
- Utenlandsk pass
- Europeisk identitetskort (Identity Card)

Opplistingen vil kunne utvides i samsvar med utviklingen på området Når det gjelder ”entydig identifikasjon” vises det til omtalen av begrepet under merknaden til ”adressert postsending”.

Definisjonen av ”rekommandert postsending” inntas i loven for å synliggjøre hva som omfattes av tjenesten, og er en videreføring av gjeldende rett.

Til nummer 8 Sikker digital posttjeneste

I tillegg til definisjonen av ”posttjeneste” foreslås også å definere sikker digital posttjeneste for å kunne få frem skillet mellom fysisk og digital formidling av sendinger. Noen av reglene i lovutkastet gjelder både fysisk og digital formidling, mens andre bestemmelser bare gjelder en av formidlingstjenestene.

Sikker digital posttjeneste skal oppfylle fastsatte krav til sikkerhet. Sikkerhetsnivået skal være tilstrekkelig for å ivareta nødvendig informasjonssikkerhet for den enkelte sending, og vil kunne variere etter krav til sendingen. For eksempel vil tilbyder måtte overholde nærmere fastsatte krav for sendinger fra ulike deler av offentlig forvaltning. Kravene vil kunne variere etter sendingens innhold, det er rimeligvis stor forskjell på utsendelse av generelle sakspapirer og vedtak som berører personlige forhold. Samferdselsdepartementet anser det ikke hensiktsmessig å definere klare tekniske krav til sikker digital posttjeneste, fordi teknologien endres over tid.

Når det gjelder kravet til notoritet, så er dette knyttet til at den sikre digitale posttjenesten skal tilfredsstillende tilsvarende krav til etterprøvbarhet og troverdighet som den alternative, papirbaserte tjenesten.

En sikker digital posttjeneste skal ytes mot vederlag, jf. merknad til nummer 1.

Til nummer 9 Sikker digital postkasse

Sikker digital postkasse er brukers tilgangspunkt til sikker digital posttjeneste og gjør det mulig både å sende og motta sikre digitale meldinger.

Til nummer 10 Tilbyder

Begrepet tilbyder er langt på vei en videreføring av begrepet postoperatør i gjeldende postlov, men er utvidet til også å omfatte tilbyder av sikker digital posttjeneste. Tilbyder er en som i ervervsøyemed formidler postsendinger. Tilbyder er enhver som tilbyr en eller flere

posttjenester eller sikker digital posttjeneste som faller inn under lovens virkeområde. Tilbyder er ansvarlig for at posttjeneste eller sikker digital posttjeneste, herunder at posttjenesten utføres i henhold til den på forhånd fastlagte tidsplanen. Tilbyderen er også ansvarlig for postsendingen eller sending formidlet gjennom sikker digital posttjeneste fra innleveringen til utleveringen har skjedd, uavhengig av hvilke underleverandører som eventuelt benyttes for innsamling, sortering, transport og utlevering. Begrepet tilbyder omfatter også utvekslingskontor som en tilbyder etablerer og drifter på fremmed territorium og som samler inn postsendinger for viderebefordring ut av landet, såkalte Extraterritorial Office of Exchange (ETOE).

Til nummer 11 Bruker

Begrepet ”bruker” omfatter både fysiske og juridiske personer som benytter posttjenester som avsender eller mottaker. Offentlige instanser, herunder sentrale og kommunale myndigheter, omfattes også.

Begrepet er ment å sikre at også mottakere som vanligvis ikke betaler for formidlingstjenesten er omfattet av loven. En tilbyder som formidler post gjennom en annen tilbyders nett, vil i denne sammenheng også regnes som bruker, jf. definisjonen i § 4 nummer 10. Videre er brukere med spesielle behov også omfattet, jf. § 7 første ledd nummer 7, jf. § 14.

Mottager og avsender av betrodde digitale sendinger er også bruker i postlovens forstand.

Til § 5 Myndighet etter loven

I lovforslaget legges kompetansen til ”myndigheten” som et fellesbegrep for å angi hvem som skal ha myndighetskompetanse etter lovens enkelte bestemmelser. Myndighet etter loven er Kongen, departementet og Post- og teletilsynet. Nærmere funksjonsfordeling innen myndigheten vil bli fastsatt av Kongen.

Kongen kan delegere myndighet til andre offentlige myndigheter eller private rettssubjekter på avgrensede områder. Eksempel på et slikt avgrenset område kan være postnummersystemet, jf. § 38. En åpning av å delegere denne type myndighet til private rettssubjekter vil åpne for å delegere myndighet til for eksempel Posten Norge AS (heretter Posten) når dette fremstår som hensiktsmessig.

Merknader til kapittel 2

Til § 6 Valg av leveringspliktig tilbyder

Valg av leveringspliktig tilbyder kan i henhold til postdirektivet skje enten ved direkteutpeking gjennom en åpen, objektiv og ikke-diskriminerende prosess, eller ved offentlig anskaffelse av de leveringspliktige tjenestene. Myndigheten kan i tillegg velge en kombinasjon av utpeking og offentlig anskaffelse, basert på en markedsanalyse av det norske postmarkedet. Markedsanalysen vil kunne avdekke om deler av leveringsplikten kan tilbys på kommersielle vilkår uten utpeking, hvilke deler av leveringsplikten som er egnet for et offentlig anbud og hvor det er hensiktsmessig å direkteutpeke en leveringspliktig tilbyder.

I utkastet til bestemmelse foreslås å innføre en ordning som gir myndigheten hjemmel til å inngå en avtale med en eller flere tilbyder(e) om leveringsplikt for å sikre et landsdekkende tilbud av leveringspliktige tjenester. Dersom to eller flere tilbydere får leveringsplikt til deler

av de leveringspliktige tjenestene eller deler av landet, skal dette til sammen sikre et landsdekkende tilbud av alle leveringspliktige tjenester. Myndigheten kan også gjennom enkeltvedtak utpeke en eller flere tilbydere til å levere de leveringspliktige tjenestene.

Dersom myndigheten velger å utpeke en tilbyder for hele eller deler av leveringsplikten, kan den utpekte tilbyderen anmode om at eventuelle nettokostnader dekkes etter bestemmelsen i § 13. I tilfeller der myndigheten finansierer den leveringspliktige tjenesten i henhold til § 13, vil en slik kompensasjon måtte oppfylle de såkalte Altmark-kriteriene¹ for lovlig statsstøtte.

Dersom hele eller deler av leveringsplikten utlyses på anbud, vil myndigheten måtte forholde seg til gjeldende anskaffelsesreglement. Ved offentlig anskaffelse vil ikke § 13 komme til anvendelse fordi det inngås en kontrakt med en gitt pris. Tilbyderen har da mulighet til å oppnå en fortjeneste, men bærer også risikoen for at avtalt pris ikke dekker kostnadene.

Etter *første ledd* skal avtalen være tidsbegrenset. Dette er et krav i EUs postdirektiv og gjenspeiler at det ikke lenger skal opprettholdes noen sær- eller eneretter innenfor sektoren. Avtalen kan ikke overdras uten etter tillatelse fra myndigheten. Fusjoner som utgjør endring i rettssubjekt, regnes også som overdragelse. Myndigheten kan blant annet nekte overdragelse dersom slik overdragelse vil gi et dårligere tilbud til brukerne. Videre kan myndigheten nekte overdragelse dersom dette er i strid med det til enhver tid gjeldende anskaffelsesregelverk.

Etter gjeldende anskaffelsesregelverk er det en ulovfestet vesentlighetsgrense for avtaler som inngås i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser. Dersom det gjennomføres en vesentlig endring vil det foreligge en ulovlig direkteanskaffelse. EU-domstolen har fastslått at skifte av kontraktspart som hovedregel er en vesentlig endring, jf. EU-domstolens dom C-454/06 premiss 40. Det er imidlertid ikke avklart etter gjeldende rett hvor den nærmere grensen går for når en overdragelse vil være tillatt. Det foregår for tiden et arbeid med nytt anskaffelsesregelverk som eventuelt vil avklare dette. For øvrig vil den ulovfestede vesentlighetsgrensen innebære at partene ikke står fritt til å avtale endringer i et bestående avtaleforhold.

Utvelgelsesprosessen skal etter *annet ledd* være åpen, objektiv og ikke-diskriminerende. Dette gjelder enten det konkurranseutsettes eller foretas en utpeking gjennom enkeltvedtak. For det tilfellet at det besluttes å gjennomføres en konkurranseutsettingsprosess skal dette skje i samsvar med gjeldende anskaffelsesregler. Kriteriene for utvelgelsen skal være oversiktlige og offentlig tilgjengelige, slik at det er mulig å kontrollere etterlevelse av ikke-diskrimineringsprinsippet og objektivitetskravet. Bestemmelsen er ment å sikre effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for bærekraftig konkurranse, samt stimulere til næringsutvikling og innovasjon. Prosessen vil være ulik avhengig av om det inngås en avtale eller utpekes gjennom enkeltvedtak, men det vil i begge tilfeller være behov for å stille krav til tilbyderne for å sikre at disse er i stand til å tilby tjenestene i hele eller deler av lovens geografiske dekningsområde. Forslaget gjennomfører postdirektivets regler om utvelgelse av leveringspliktig tilbyder.

Tredje ledd gir myndigheten kompetanse til å endre avtalevilkår basert på internasjonale forpliktelser og viktige samfunnsforhold. Terskelen for å endre avtalevilkår som følge av viktige samfunnsforhold er ment å være høy.

¹ Kriteriene fremkommer i Altmark-dommen (saken Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH) og avgrensner en slik dekning av kostnader mot ulovlig statsstøtte.

I fjerde ledd gis myndigheten kompetanse til å gi utfyllende regler om utvelgelse av leveringspliktig tilbyder i forskrift og enkeltvedtak.

Til § 7 Leveringspliktige posttjenester

Hensynet bak bestemmelsen er å sikre et landsdekkende tilbud av leveringspliktige posttjenester av god kvalitet. De tjenester som omfattes av leveringsplikten anses å være en minimumsstandard for et godt posttilbud. Det leveringspliktige tilbudet vil kunne suppleres med tjenester som går ut over dette. Andre tilbydere står fritt til å tilby posttjenester som tilsvarer de leveringspliktige tjenestene. Sikker digital posttjeneste inngår ikke i de leveringspliktige tjenestene.

Kravene til de leveringspliktige posttjenestene er med på å sikre etterlevelsen av Norges internasjonale forpliktelser på postområdet, herunder postdirektivet. Formålet med direktivet er å skape felles rammebetingelser for alle posttilbydere i det indre marked.

Samferdselsdepartementet velger å høre to alternative versjoner av bestemmelsen om leveringsplikt. Dette for å synliggjøre at vi ønsker høringsinstansenes syn på forslagene om lørdagsomdeling av aviser.

Departementet vurderer om lørdagsomdeling av aviser som en leveringspliktig tjeneste i områder der det ikke finnes alternativ lørdagsdistribusjon skal videreføres. Omlag 15 prosent av norske husstander har ikke tilgang til et alternativt avisdistributionsnett. I vurderingen av om dette skal være en del av leveringsplikten, må det foretas en avveining av nytten opp mot kostnadene. Økende bruk av nettaviser/elektronisk avis innebærer at behovet for og etterspørselen etter papiraviser reduseres. Enkelte vil fortsatt ønske papiraviser. Kostnadene for videreføring av kravet er anslått til å ligge mellom 150 og 350 kroner årlig per berørt husstand, avhengig av om avisene leveres lokalt til distribusjon eller om distributøren får ansvar for all transport fra trykkeri til avisabonnent. Samlet er kostnadene beregnet til 50-120 mill. kroner per år. Kostnadene er vesentlige, og det kan stilles spørsmål ved om nytten står i forhold til disse. Likebehandling av aviser og øvrig post tilsier at kravet om omdeling av aviser på lørdager skal avvikes.

Samferdselsdepartementet ber spesielt om høringsinstansenes syn på lørdagsomdeling av aviser.

Første ledd nummer 1 er en videreføring av dagens regulering når det gjelder vektgrensene og kategori av forsendelser. Artikkel 3 nummer 4 i postdirektivet beskriver hvilke *minimumsytelser* som skal inngå i den universelle posttjenesten, og fastsetter at landene plikter å påse at denne tjenesten omfatter minst innsamling, sortering, transport og utlevering av postforsendelser på inntil 2 kg, samt for lettgoods inntil 10 kg. Det åpnes i direktivet for at vektgrensen kan økes opp til 20 kg, noe som er gjort i dagens regulering og i den foreslåtte bestemmelsen.

I første ledd nummer 2 og 3 foreslås å redusere kravet til antall inn- og utleveringsdager til minimum fem dager i uken. Bakgrunnen for dette er nedgang i brevmengden og at det har vist seg at volumet av postsendinger som omdeles på lørdager kun er en femtedel av hva det er på hverdagene. Fall i brevmengden og markedsutviklingen på området tilsier at det er behov for å gi leveringspliktig tilbyder større fleksibilitet. Bestemmelsen samsvarer med

kravene i artikkel 3 nummer 3 i postdirektivet der fem dager i uken er minimumskravet for innsamling og utlevering av postsendinger innenfor leveringsplikten.

Etter gjeldende rett kan det gjøres unntak fra kravet til utleveringshyppighet ved ekstraordinære omstendigheter eller særlige geografiske forhold. Dette er i overensstemmelse med postdirektivet artikkel 3 nummer 3. Det vises til forslaget til ny § 8 om unntak fra leveringsplikt og merknaden til bestemmelsen.

Innsamlings- og utleveringsplikten omfatter ikke utlevering på høytids- og helligdager, jf. § 8.

Utleveringsplikten gjelder til enhver juridisk eller fysisk persons forretningsadresse eller faste helårlege bosted. Enhver juridisk person som er registrert i Enhetsregisteret i Brønnøysund vil være omfattet av bestemmelsen. Utleveringsadresse følger av registrert adresse i dette registeret. Med fast helårlig bosted menes adresse registrert i Folkeregisteret.

Ved stortingsvalget i 2013 ble nesten 1700 stemmer forkastet fordi de kom for sent frem. Bakgrunnen for dette var sammensatt, men stemmer forsinket i posten var en av årsakene. Stortingets fullmaktskomité har i Innst. 1 S (2013-2014) lagt til grunn at det ”foreslås tiltak for å sikre forhåndsstemmer avgitt utenfor egen kommune blir tatt med i valgoppgjøret”. Bortfall av lørdagsomdeling vil i forbindelse med valg kunne medføre utfordringer med fremsendingen av forhåndsstemmer ved stortings- og lokalvalg. Dette kan løses ved at myndigheten avtaler særskilt innsamling og distribusjon av forhåndsstemmer med leveringspliktig tilbyder eller en annen tilbyder. For eksempel kan det gjennomføres en begrenset anbudskonkurranse.

Når det gjelder forsendelser med biologisk innhold og medisiner, har Posten etablert et eget tilbud for slike forsendelser som en del av ordinær postgang. Biologisk materiale som tåler en fremsendingstid på minimum en til to dager kan benytte ordinær postgang, med eller uten tilpasset emballasje. Kunder som benytter den ordinære postgangen til denne typen innhold, må allerede i dag ta høyde for at en viss andel av sendingene har minst to virkedagers fremsendingstid. I tillegg må de ta hensyn til at sendinger som er postlagt på fredager ikke nødvendigvis kommer frem før over helgen. Ved avvikling av lørdagsomdeling vil forskjellen fra dagens ordning i hovedsak være at avsender må ta høyde for at postsendinger som postlegges på torsdager ikke nødvendigvis kommer frem før helga, samt at sendinger postlagt på fredager ikke vil bli utlevert før tidligst mandag.

Tidskritiske analyser sendes i dag med andre distribusjonsalternativer, slik som ekspressendinger. Det vil fortsatt være mulig å bruke dagens løsninger for ekspresspakker for fremsending på fredager, da ekspresspakker utleveres også på lørdager i sentrale strøk. Ekspresspakker er dyrere enn ordinære brev, men i sum vil kostnadene ved en slik løsning bli langt lavere enn å opprettholde seks dagers omdeling.

I enkelte områder får pasienter i dag tilsendt medisiner med landpostbudet som lokalpakker fra apoteket. Her bør det være mulig å finne gode og mer kostnadseffektive løsninger lokalt i samarbeid mellom kommune, pasient, lege og apotek og som en del av kommunenes eldre- og sosialomsorgstjeneste. Det vil som en del av dette kunne opprettholdes løsninger gjennom avtale mellom staten og leveringspliktig tilbyder ved behov, jf. § 6.

Det foreslås i *første ledd nummer 4* (i alternativ 1) at leveringspliktig tilbyder skal sikre utlevering av aviser i abonnement seks dager i uken til mottakere som ikke har annen avisdistribusjon, selv om kravet til utlevering for øvrig er redusert til minst fem dager. Restplikten reflekterer at dette gjelder på steder i landet der det ikke finnes et konkurrerende avisbudnett og viderefører dermed gjeldende krav til utdelingsfrekvens for aviser.

Leveringspliktig tilbyders plikt til å tilby rekommanderte sendinger og forsikrede sendinger (verdipost) foreslås videreført i utkastets *første ledd nummer 5* (*nummer 4 i alternativ 2*). Kravet bygger på postdirektivet artikkel 3 nummer 4 som fastsetter at det skal være et tilbud om rekommandert postsending og verdipost. Det vises til merknadene til § 4 nummer 7 for hva som skal omfattes av tilbud om rekommandert postsending.

Med ”verdipost” forstås forsikrede postsendinger som det gis kvittering for ved sending og mottak. Sikkerheten ved slike forsendelser forutsettes å være høyere enn for andre postsendinger, noe som reflekteres i prisen for tjenesten og erstatningsbeløpets størrelse ved tap og skade. Posten har eksempelvis i sine generelle leveringsvilkår begrenset erstatningsansvaret for verdisendinger til det beløpet sendingen er forsikret for, men likevel oppad begrenset til 40 000 kr. Til sammenlikning er erstatningsansvaret for rekommanderte postsendinger etter de samme leveringsvilkårene for tiden begrenset oppad til 1000 kr. Dette innebærer at bruker selv må vurdere hvilken av disse tjenestene som best vil ivareta behovet og sendingens verdi. For verdipost til utlandet skal tjenesten tilbys i den grad mottakerlandet tilbyr slik formidling.

I utkastets *første ledd nummer 6* (*nummer 5 i alternativ 2*) foreslås at leveringsplikt også skal gjelde for postsendinger over landegrensene dersom tilsvarende tilbud eksisterer i avsender- eller mottakerlandet. Verdenspostkonvensjonen gir regler om fri og uhindret bevegelse av postsendinger over landegrenser, bestemmelsen er ment å reflektere dette.

I utkastet til *første ledd nummer 7* (*nummer 6 i alternativ 2*) er det inntatt et krav om vederlagsfri formidling av nærmere fastsatte tjenester til blinde, svaksynte, krigsfanger og sivilt internerte. Regelen er ment å implementere kravene i Verdenspostkonvensjonen artikkel 7 punkt 2 og 3. Nærmere regulering vil fremgå av forskrift.

Når det gjelder plikten til portofrihet overfor sivilt internerte og krigsfanger, har dette tidligere vært regulert i forskrift 5. november 1954 nr. 9910 om portofrihet for blinde og krigsfanger. Under gjeldende regulering har Postens plikter overfor denne gruppen vært regulert gjennom selskapets plikt til å etterleve de forpliktelser Norge har gjennom Verdenspostforeningen. Det foreslås nå en synliggjøring av denne forpliktelsen gjennom å nedfelle plikten eksplisitt på lik linje med plikten til å yte portofrie tjenester til blinde og svaksynte.

Det foreslås at myndigheten gis en generell hjemmel i *annet ledd* for å stille nærmere krav til de leveringspliktige tjenestene i forskrift eller enkeltvedtak. Slike krav kan blant annet omfatte krav til service og kvalitet, antall, geografisk plassering av og tilgjengelighet til ekspedisjonssteder og innsamlingspostkasser. Det kan videre gis forskrift eller fattes enkeltvedtak om nærmere krav til innholdet i de leveringspliktige tjenestene. Eksempelvis vil det kunne stilles krav til fremsendingstider, ettersending, retur og oppbevaring av postsendinger. Opplistingen er ikke uttømmende. Hjemmelen gir også kompetanse til å kunne gi forskrift om det nærmere innhold og begrensninger i den vederlagsfrie formidlingen av postsendinger til og fra blinde, svaksynte, krigsfanger og sivilt internerte.

Videre gis det hjemmel til å gi forskrift og enkeltvedtak om geografisk dekningsområde, service og kvalitet, innsamlingsordning og antall og plassering av ekspedisjonssteder. Med geografisk dekningsområde menes det området der de leveringspliktige tjenestene skal tilbys. Begrepet ekspedisjonssted omfatter også landpostrute fordi slike ruter har som funksjon å være et mobilt ekspedisjonssted, jf. lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett § 2. Med innsamlingsordning menes at det kan gis forskrift eller fattes enkeltvedtak om innsamlingspostkasser og for eksempel steder for innlevering av industriell post.

Annet ledd er ikke til hinder for at omfanget av de leveringspliktige tjenestene presiseres gjennom avtale i stedet for at det gis forskrift eller fattes enkeltvedtak

Til § 8 Unntak fra leveringspliktige tjenester

Bestemmelsen er ment å klargjøre hvilke unntak som gjelder fra leveringsplikten, jf. § 7. Forslaget til bestemmelse viderefører gjeldende lov, forskrift og Postens konsesjon på dette området, og er ment å samle unntak fra leveringsplikten for å synliggjøre reglene bedre.

Utkastet til *første ledd* innebærer at leveringsplikten opphører når mottaker ikke har kjent adresse eller ikke har en ordning for mottak av postsendinger. Unntaket vil omfatte tilfeller hvor potensielle mottakere ikke legger til rette for å kunne motta postsendinger. Unntaket opphører når mottaker har lagt til rette for mottak av postsendinger. Med "kjent adresse" menes adressen bruker har meldt til leveringspliktig tilbyder. Når det gjelder mottakers plikt til å legge til rette for mottak av postsendinger, vises det til § 19 første ledd. Med "avtale om ordning for mottak av postsendinger" menes avtale mellom leveringspliktig tilbyder og postmottaker. Slike avtaler kan for eksempel omfatte utlevering av post i skranker eller resepsjoner hos mottaker.

Videre foreslås det i *annet ledd nummer 1* at leveringsplikten ikke skal gjelde på høytids- og helligdager. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Hvilke dager som omfattes av høytids- og helligdagsbegrepet følger av lov om 1. og 17. mai som høgtidsdager § 1 og lov om helligdager og helligdagsfred § 2.

Annet ledd nummer 2 gjelder midlertidig opphør av leveringsplikten ved ekstraordinære omstendigheter som hindrer normal postgang. Med ekstraordinære omstendigheter menes spesielle værforhold, streik og force majeure-tilstander som for en begrenset periode gjør det umulig eller urimelig kostnadskrevende å foreta utlevering. Ras, flom, vær- og føreforhold og lignende som hindrer postgangen og som gjør det umulig eller urimelig kostnadskrevende å opprettholde normal levering vil være forhold som i en begrenset periode vil fritta fra den alminnelige leveringsplikten. Oppregningen er ikke uttømmende.

Tilbyder skal så langt som mulig foreta utlevering på alternative måter. Eksempelvis kan det opprettes ordninger med vinterpostkasser der veien ikke er farbar med ordinære fremkomstmidler vinterstid. Hva som er "urimelig kostnadskrevende" må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Det er leveringspliktig tilbyder som normalt må foreta denne vurderingen. Det forutsettes at servicenivået opprettholdes på dagens nivå. Leveringsplikten gjelder som normalt så snart det ekstraordinære forholdet opphører.

Tredje ledd gjelder unntak fra leveringsplikten som normalt ikke vil være av midlertidig karakter. Med "særlige geografiske forhold" forstås geografiske områder hvor det er svært vanskelig eller urimelig kostnadskrevende å foreta innsamling og utlevering seks dager i

uken. Spredt bosetning er som hovedregel ikke å regne som et særlig geografisk forhold som begrenser leveringsplikten. Unntaket er gitt for å avgrense leveringsplikten mot tilfeller der leveringspliktig tilbyder ikke med rimelighet kan pålegges å levere postsendinger til mottaker fem dager i uken. Eksempler på slike særlige geografiske forhold kan være isolerte bosettinger uten regulær transportforbindelse, ikke farbar vei eller andre steder man ikke med rimelighet kan forvente regelmessig utlevering av postsendinger. For eksempel finnes det steder der posten befordres med rutegående transport som følger skoleruten.

I gjeldende konsesjon for Posten er det stilt krav om at utlevering uansett skal finne sted minst tre dager per uke, også ved unntak fra utleveringshyppigheten på grunn av særskilte geografiske forhold. Det er tatt forbehold om at myndigheten kan gi dispensasjon enten samlet eller enkeltvis fra dette kravet når det er tilnærmet umulig eller urimelig kostnadskrevende å utlevere minst tre dager per uke. Det er ønskelig å videreføre dette nivået.

Til § 9 Spesielle samfunnspålagte oppgaver

Departementet foreslår i *første ledd* at myndigheten skal kunne inngå avtale med eller pålegge leveringspliktig tilbyder plikt til formidling av forhåndsstemmer ved lokal- og stortingsvalg. Bakgrunnen for forslaget er at det ved stortingsvalget i 2013 ble forkastet nesten 1700 stemmer fordi de kom for sent fram. Noe av årsaken var stemmer forsinket i postgangen. Stortingets fullmaktskomité har i Innst. 1 S (2013-2014) lagt til grunn at det "foreslås tiltak for å sikre at forhåndsstemmer avgitt utenfor egen kommune blir tatt med i valgoppgjøret". Ettersom bortfall av lørdag som distribusjonsdag siste helgen før valget vil medføre økte utfordringer med å få fram forhåndsstemmer tidsnok, foreslås derfor en adgang til å pålegge eller inngå avtale om formidling av forhåndsstemmer siste helg før stortings-, fylkestings- og kommunestyrevalg.

En slik avtale eller pålegg om å befordre forhåndsstemmer den aktuelle helgen i valgår omfatter ikke en plikt til generell lørdagsomdeling. Forslaget utelukker heller ikke at myndigheten kan velge å sikre formidling av forhåndsstemmer gjennom avtale med annen tilbyder enn den eller de som har leveringsplikt etter § 6.

Det følger av *annet ledd* at merkostnader knyttet til utføring av denne spesielle samfunnspålagte oppgaven, skal dekkes av myndigheten.

Etter *tredje ledd* kan myndigheten gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om innenriks formidling av forhåndsstemmer siste helg før lokal- og stortingsvalg.

Samferdselsdepartementet ber spesielt om høringsinstansenes syn på krav om formidling av forhåndsstemmer.

Til § 10 Leveringsvilkår og kostnadsorientering

Etter gjeldende rett reguleres leveringsvilkår i Postens konsesjon kapittel 3 om leveringsvilkår. Postdirektivet artikkel 12 stiller krav til at takstene for alle leveringspliktige tjenester skal være i overensstemmelse med nærmere angitte prinsipper, herunder krav til kostnadsorientert og overkommelig pris.

Utkastet til bestemmelsens *første ledd* stiller krav til at leveringspliktig tjeneste skal tilbys til åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår og til kostnadsorientert og overkommelig pris. Ettersom pris utgjør en del av vilkårene, innebærer dette at også prisene skal være åpne,

objektive og ikke-diskriminerende. Kravet gjelder uavhengig av om den som kjøper tjenesten er avsender eller mottaker av postsendinger eller om posttjenesten skal brukes av konkurrerende virksomhet for videreformidling av postsendinger.

Kravet til åpenhet innebærer at vilkår og priser skal være lett tilgjengelig og lettfattelige for brukere. Dette gjør det enklere å sammenlikne priser og mulig å kontrollere etterlevelse av ikke-diskrimineringsprinsippet og objektivitetskravet.

Videre foreslås at vilkår og priser skal være objektive. Dette innebærer at dersom leveringspliktig tilbyder tilbyr samme tjeneste til ulik pris og vilkår må ulikheten kunne begrunnes på grunnlag av objektive kriterier. For eksempel kan tilbyder ta lavere pris dersom avsender leverer forsortert postsendinger direkte til sorteringsanlegg.

Kravet om ikke-diskriminering innebærer et forbud mot å behandle like tilfeller ulikt. Dette er en slags «bestevilkårsbestemmelse» slik at vilkår som én kunde oppnår også skal tilbys til andre kunder forutsatt ellers sammenliknbare forhold.

Det stilles krav til at prisene skal være kostnadsorienterte og overkommelige. Ved avtale eller utpeking av tilbyder med leveringsplikt vil kravet til kostnadsorientering medføre at man ved fastsettelse av priser tar utgangspunkt i de faktiske kostnader for produksjon og levering av posttjenester, inkludert en forholdsmessig andel felleskostnader og rimelig avkastning på anvendt kapital. For eksempel kan det tilbys kvantumsrabatter dersom disse reflekterer konkrete kostnadsbesparelser knyttet til stort volum. Tilbyder kan også tilby rabatt dersom avsender leverer forsortert postsendinger direkte til sorteringsanlegg. Kravet til overkommelig pris innebærer at prisene for grunnleggende posttjenester skal være på et slikt nivå at de ikke er til hinder for at den alminnelige bruker kan benytte disse tjenestene.

Etter bestemmelsens *annet ledd første punktum* kan myndigheten fatte enkeltvedtak om tilbyders plikt til å tilby leveringspliktig tjeneste på åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår.

Annet ledd *annet punktum* gir myndigheten adgang til å fastsette at det skal anvendes spesielle metoder for fastsetting av pris, avhengig av hva som er best egnet i det enkelte tilfellet for å sikre formålet om rimelige og fremtidsrettede posttjenester i hele landet. Slik metode kan for eksempel være fullfordelte kostnader eller Long Run Incremental Cost (LRIC), eventuelt at det skal innføres en maksimalprisordning. Kompetanse til å gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om valg av kostnadsorienteringsmetode er avgrenset til å gjelde utpekt leveringspliktig tilbyder. Bakgrunnen for avgrensingen mot tilfeller hvor det gjennomføres en utlysning, er at anskaffelsesregelverket setter visse skranker mot å foreta vesentlige endringer, jf. merknadene til § 6.

Til § 11 Regnskapsmessig skille

I *første ledd* foreslås en hjemmel for myndigheten til å pålegge regnskapsmessig skille og produktregnskap. Produktregnskap skal dokumentere at priser og vilkår er i samsvar med kravet til kostnadsorientert pris, jf. § 10.

Kompetansen til å pålegge regnskapsmessig skille er viktig for å forhindre konkurransevridende krysssubsidiert mellom leveringspliktige tjenester og andre deler av virksomheten. Bestemmelsen er en implementering av postdirektivets artikkel 14 nummer 2.

Etter *annet ledd* skal tilbyder kunne dokumentere at priser og vilkår er i samsvar med myndighetenes krav og få dette attestert av ekstern revisor. Bakgrunnen for den omvendte bevisbyrden er at myndigheten ikke har samme informasjonsgrunnlag som tilbyder.

Tredje ledd gir myndigheten kompetanse til å gi forskrift og fatte enkeltvedtak om regnskapsmessig skille, herunder krav til rapportering og offentliggjøring. Valget mellom forskrift og enkeltvedtak vil avhenge av hvor mange tilbydere som får leveringsplikt og hvordan det er hensiktsmessig å følge opp kravene om kostnadsorientering og regnskapsmessig skille.

Til § 12 Enhetsporto

I gjeldende rett er det krav om at det skal være geografisk enhetsporto for sendinger innenfor enerettsområdet. I *første ledd* foreslås at kravet til geografisk enhetsporto skal omfatte enkeltsendinger av leveringspliktig brevpost inntil 50 gram. Enhetsporto på enkeltsendinger sikrer at brukere i hele landet får sende brev til hele landet til samme pris.

Med ”geografisk enhetsporto” menes like priser i hele lovens geografiske virkeområde, jf. § 3. Enhetsporto foreslås begrenset til å gjelde enkeltsendinger. En enkeltsending er typisk brev som leveres inn i røde og gule innsamlingspostkasser, og som det betales en stykkpris for. Hensynet bak avgrensningen er at det til tross for eneretten er et stort konkurransepress i den delen av markedet som omfatter massesendinger, mye på grunn av e-substitusjon. Det er derfor ønskelig å overlate prisingstrategien for massesendinger til markedet. Det bør overlates til leveringspliktig tilbyder selv å vurdere hvor mange postsenderinger som skal til for at det gis en rabatt.

Bestemmelsens *annet ledd* gir myndigheten kompetanse til å gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om enhetsporto i tilfeller der det er utpekt en leveringspliktig tilbyder etter § 6. Dette kan omfatte vedtak om hva som skal anses å være enkeltsendinger eller fastsetting av felles enhetsporto dersom det utpekes flere enn én leveringspliktig tilbyder. Fastsetting av enhetsporto vil særlig være aktuelt for å sikre like priser over hele landet dersom leveringsplikten på brevsendinger under 50 gram er delt mellom flere tilbydere.

Til § 13 Finansiering av leveringspliktig tjeneste

Bestemmelsen gjelder for tilbydere som er utpekt etter § 6 til å tilby leveringspliktige tjenester. Bestemmelsen gjelder ikke der det er inngått avtale om leveringsplikt etter anskaffelsesregelverket. Formålet med bestemmelsen er å sikre opprettholdelse av et godt og likeverdig tilbud av leveringspliktige tjenester til alle i hele landet. Etter dagens ordning får Posten kompensasjon for å opprettholde sitt leveringspliktige tilbud gjennom bevilgninger til statlig kjøp av ulønnsomme posttjenester over statsbudsjettet. Bestemmelsen gjenspeiler at det følger av postdirektivet at en tilbyder som har en urimelig byrde ved å tilby leveringspliktige tjenester kan kreve kompensasjon. Slik kompensasjon gis gjennom statlig kjøp av ulønnsomme posttjenester.

Hva som utgjør en urimelig økonomisk byrde etter *første ledd* vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Det er ikke enhver økonomisk ulempe som kompenseres. Ulempen må være av en slik størrelse at den vurderes som urimelig stor.

Med nettokostnader menes forskjellen i resultatet mellom en situasjon med og uten leveringsplikt. I denne beregningen skal det tas hensyn til andre relevante elementer slik som markedsfordeler på grunn av leveringsplikten, retten til en rimelig avkastning på investert kapital og incentiver til kostnadseffektivitet. For eksempel er det etter dagens praksis slik at underskuddet knyttet til leveringsplikten reduseres med det overskudd Posten oppnår på enerettsområdet.

Kompensasjon til tilbyder etter *første ledd* skal bare utbetales i de tilfeller tilbyder har blitt utpekt av myndigheten etter reglene i § 6 og ikke i de tilfeller hvor tilbyder har inngått en avtale med myndigheten. Bruk av direkte statlig kjøp er en videreføring av dagens ordning.

Hjemmelen i *annet ledd* innebærer at myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om beregning av kostnaden som skal dekkes etter denne bestemmelsen.

Til § 14 Verdenspostforeningen

Norge er medlem av Verdenspostforeningen (Union Postale Universelle - UPU), som er en FN-organisasjon med 192 medlemsland. Det kan etter *første ledd* stilles krav om at leveringspliktig tilbyder skal oppfylle de plikter som følger av Verdenspostkonvensjonen og tilhørende regelverk. Samferdselsdepartementet har i Postens konsesjon punkt 6.6 fastsatt at Posten har de rettigheter og plikter som Norge er pålagt etter Verdenspostkonvensjonen. Dette innebærer at Posten har ansvar for forretningsmessig og operativ virksomhet på postområdet på tvers av landegrenser. Det foreslås at dette ansvaret synliggjøres gjennom lovfesting.

Bestemmelsens *annet ledd* åpner for at myndigheten kan gi tillatelse til at andre enn leveringspliktig tilbyder skal kunne utveksle post over landegrenser etter reglene i Verdenspostkonvensjonen. Dette gjelder både nasjonale tilbydere og utenlandske tilbydere som ønsker etablering i Norge. For eksempel har Norge notifisert Verdenspostforeningen om at Posten Sverige og Swiss Post har fått opprette et *Extraterritorial Office of Exchange* (ETOE) i Norge. ETOE er et utvekslingskontor som en tilbyder etablerer og driver på fremmed territorium og som samler inn post for viderebefordring ut av landet. I praksis vil kundene til et utvekslingskontor være bedrifter som sender store postvolumer og der det er regningssvarende å drive særskilt innsamling av internasjonal post. Utvekslingskontorer vil blant annet kunne få tilgang til forenklet tollbehandlingsskjema, noe som vil være med på å redusere kostnader knyttet til befordring av grensekryssende postsendinger.

Bestemmelsens *tredje ledd* fastsetter at den eller de tilbydere som ivaretar Norges forpliktelser etter Verdenspostkonvensjonen skal notifiseres til Verdenspostforeningen. Notifikasjon sikrer blant annet at Verdenspostforeningen og alle deltakerland får kjennskap til hvem som er samarbeidspartner i det enkelte land. Dette gjelder tilsvarende for notifisering av ETOE. Notifisert tilbyder får enkelte rettigheter, blant annet tilgang til forenklet tollbehandling for postsendinger.

Fjerde ledd gir myndigheten adgang til ved forskrift og enkeltvedtak å fastsette nærmere bestemmelser om internasjonale forpliktelser, herunder om tildeling og vilkår for tillatelse etter annet ledd.

Til § 15 Unntak fra formidlingsplikt for postsending fra utlandet

Forslaget viderefører gjeldende postlov § 12 og postforskrift § 12, som gir adgang til å begrense leveringsplikten, dersom avsender i Norge innleverer eller lar andre innlevere postsending til tilbyder med leveringsplikt i utlandet. Retten til betaling foreslås tatt inn i loven på bakgrunn av Verdenspostkonvensjonen artikkel 28. Retten til å kreve betaling og eventuell å begrense leveringsplikten gjelder bare når hovedhensikten for avsender er å oppnå en klar økonomisk gevinst. Bestemmelsen gjennomfører Verdenspostkonvensjonen artikkel 28.

Leveringspliktig tilbyder etter § 6 har leveringsplikt for postsendinger til og fra utlandet. Videre har notifisert tilbyder etter § 14 en tilsvarende plikt etter Verdenspostkonvensjonen. Dette er hovedreglene, men det foreslås i *første ledd* et unntak fra hovedregelen om formidlingsplikt dersom avsender bosatt eller etablert i Norge eller et tredjeland, innleverer postsendinger i utlandet i den hovedhensikt å spare penger. Dette forholdet betegnes som "remailing". Det finnes to typer remailing, såkalt ABA-remailing og ABC-remailing. ABA-remailing innebærer at en postsending fra land A blir sendt til land B for tilbakesending til land A. Tilsvarende innebærer ABC-remailing at en postsending fra land A blir sendt til land B for videreformidling til land C. Begge typer remailing dekkes av første ledd.

Begrepet "innlevering" dekker også tilfeller der avsender ikke fysisk innleverer postsendingen, men lar andre foreta handlingen. Når det gjelder forståelsen av begrepene "bosatt og hjemmehørende" vises det til skattelovens definisjoner i §§ 2-1 og 2-2. Det vil som hovedregel foreligge et stort antall postsendinger når det foreligger en klar økonomisk gevinst ved å innlevere postsendingene i utlandet. Det er bare når avsenders hovedhensikt er å sikre seg formidling til lavere pris, at leveringspliktig tilbyder kan nekte å formidle postsending. Dersom hovedhensikten derimot for eksempel er gunstige betingelser for trykking, vil dette ikke rammes av bestemmelsen.

Hensynet bak denne bestemmelsen i *annet ledd* er at tilbyderen skal få dekket de kostnader som påløper ved videreformidling av såkalt "remailet" postsending fra utlandet, jf. merknader til første ledd. Dersom notifisert tilbyder etter § 14 skulle være forpliktet til å viderebefordre slike postsendinger til en pris som er vesentlig lavere enn ved formidling innenlands, ville dette innebære en urimelig byrde for tilbyderen. Tilbyders rett til kostnadsdekning etter denne bestemmelsen gjelder imidlertid ikke for tilfeller der det er snakk om ordinære postsendinger som har sin opprinnelse i land som har lave terminalavgifter for å sende post til Norge etter bestemmelser som følger av Verdenspostkonvensjonen. Terminalavgiftene er godtgjørelse mellom posttilbydere for formidling av internasjonale postsendinger.

Med fysisk formidling i denne bestemmelsen forstås postsendinger som fraktes eller formidles fra ett land til et annet. Når det gjelder postsending produsert i utlandet forstås for eksempel tilfeller hvor innenlandsk avsender formidler innhold og adresselister elektronisk til en kontraktspart i utlandet som står for trykking og konvoluttering med mer og som deretter sørger for postlegging i utlandet.

Det foreslås i bestemmelsens *tredje ledd* at tilbyder som vil bruke retten etter første og annet ledd må underrette myndigheten om krav som fremmes. Tilbyders meldeplikt inntreffer så snart postsendingene er mottatt hos tilbyder for videreformidling. Begrunnelsen er at avsender vil kunne komme i en vanskelig stilling dersom leveringspliktig tilbyder fremmer krav etter bestemmelsen. Krav om betaling innebærer i praksis en form for tilleggsgebyr for avsender,

og det bør sikres at adgangen til å kreve betaling eller stoppe formidlingen anvendes forsvarlig.

Et mulig alternativ til å stille krav til underretting vil være å kreve godkjenning fra myndigheten **før** leveringspliktig tilbyder kan nytte retten. Departementet finner imidlertid ikke at det er hensiktsmessig, fordi saker etter denne bestemmelsen ofte vil kreve rask håndtering, og krav til formell godkjenning vil kunne virke forsinkende. For å sikre at leveringspliktig tilbyder og avsendere ikke må vente for lenge i uvisshet på om myndigheten vil gripe inn mot bruk av retten i denne bestemmelsen, foreslås at myndigheten gis en frist på 14 dager etter at informasjonen er mottatt til å gi eventuelt pålegg i saken.

I bestemmelsens *fjerde ledd* foreslås en hjemmel for å kunne gi nærmere forskrift eller enkeltvedtak om formidlingspliktig postsending fra utlandet.

Til § 16 Befordringsplikt

Gjeldende postlov § 16 gir i første ledd departementet hjemmel til å pålegge rutetransportselskap å medta mot vederlag postsendinger for postoperatør med plikt til landsdekkende formidling av postsendinger, jf. gjeldende postlov §§ 4 og 5.

Rutetransportselskaper er ferger, skip, fly, busselskaper og andre som utøver rutetransport. Myndigheten kan i det enkelte tilfelle avgjøre hva som er å anse som et rutetransportselskap. Dersom det ikke lykkes å etablere en avtale, eller videreføre en løpende avtale, kan myndigheten pålegge rutetransportselskap med umiddelbar virkning mot vederlag å ta med postsendinger. Pålegg fra myndigheten vil være aktuelt når det anses nødvendig av hensyn til oppfyllelse av leveringsplikten etter § 7. Av hensyn til behovet for kortest mulig frem-sendingstid kan myndigheten fastsette at pålegget skal tre i kraft straks, selv om endelig vedtak om vederlagets størrelse ennå ikke er fastsatt.

Når det gjelder vederlagets størrelse skal det etter gjeldende postlov fastsettes etter skjønn, jf. alminnelige skønnslovbestemmelser. Det har til nå ikke vært aktuelt å benytte skønns-kompetansen. Departementet anser ikke dette som en hensiktsmessig ordning dersom det skulle vise seg å være behov for å utstede slike pålegg om transport. Ordningen bør derfor erstattes av en annen beregningsmodell for slikt vederlag. Departementet foreslår at vederlaget beregnes etter en kostnadsorienteringsmodell. En slik ordning er i tråd med de foreslåtte ordningene for § 10, og vil følge samme prinsipper.

Til § 17 Sikkerhet og beredskap

Bestemmelsen viderefører og utdyper ordningen som følger av gjeldende postlov § 5 første ledd bokstav g hvor det fremgår at det kan stilles vilkår om beredskapsoppgaver i konsesjon. Forslaget innebærer at leveringspliktig tilbyder skal sørge for at brukerne også i ekstraordinære situasjoner så langt det er mulig skal sikres posttjenester. Med ”ekstraordinære situasjoner” menes for eksempel sikkerhetspolitiske kriser, kriser i fredstid som truer opprettholdelsen av samfunnskritiske funksjoner, situasjoner hvor det er fare for liv og helse eller krig. Det vil for eksempel kunne være aktuelt i en krisesituasjon å pålegge tilbyder med leveringsplikt prioritering av postsendinger etter brukere, innhold eller geografisk område.

Bestemmelsen innebærer at myndigheten i forskrift, enkeltvedtak eller avtale kan pålegge tilbyder med leveringsplikt etter § 6 særlige sikkerhets- og beredskapsforpliktelser. Det

presiseres at myndigheten også kan inngå avtale med tilbyder dersom det skulle vise seg hensiktsmessig.

Til § 18 Frimerker

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett som bygger på Verdenspostkonvensjons krav til utforming av frimerker for internasjonal postsendinger. Bestemmelsen regulerer adgangen til å utgi eller godta bruk av frimerker eller andre frankeringsmidler der Norge eller Noreg forekommer. Slik utgivelse forutsetter etter *første ledd* tillatelse fra myndigheten. I dag har Posten tillatelse til å utstede slike frimerker, og er notifisert for dette formål til Verdenspostforeningen.

Frimerker er frankeringsmidler. Bestemmelsen synliggjør at også andre frankeringsmidler enn frimerker omfattes av bestemmelsen. Frimerker og frankeringsmidler fungerer som kvittering for avsenders betaling av porto for sendinger, og kan også vise hvem som er tilbyder. Det vil kunne være av betydning for brukere og andre å kunne skille de enkelte tilbyder fra hverandre gjennom bruken av frankeringsmidler.

Annet ledd setter forbud mot at det utgis frimerker som er av politisk karakter eller inneholder emner som er støtende for personer eller stater. Bestemmelsen vil for eksempel hindre at det utgis frimerker i Norge med motiver som kan virke provoserende eller kontroversielle i annen stat. Forbudet mot å utgi frimerker av politisk karakter vil også videreføre en ordning der frimerker skal være politisk nøytrale. Av hensyn til et lands suverenitet vil det tilsvarende kunne fremstå som støtende dersom andre land velger å utgi frimerker med at landets regionale stedsnavn.

Merknader til kapittel 3

Til § 19 Utleveringspostkasse

Forslaget til lovbestemmelsen er ny. Plikten til å oppstille utleveringspostkasse ble tidligere regulert i lov av 4. juli 1952 nr. 3 om tillegg til lov om postvesenet av 8. juni 1928 (postkasseloven). Pliktene som fulgte av denne loven ble etter opphevelsen videreført på ulovfestet grunnlag. Utviklingen har vist at det er hensiktsmessig å lovfeste denne plikten igjen, blant annet for å klargjøre rettigheter og plikter knyttet til mottak av postsendinger.

Gjeldende postlov av 29. november 1996 med senere endringer bygger blant annet på EUs første og andre postdirektiv som har regler om utleveringshyppighet og -sted i artikkel 3 nummer 3. Denne artikkelen gjenspeiles i gjeldende postlov § 5, jf. Ot.prp. nr. 18 (1998-1999) kapittel 2.4.1. Kravene til postkasseplassering utfylles i dag av Posten konsesjon punkt 3.8.2 og vedlegg 1. Det har i praksis vist seg at gjeldende regelverk kan medføre tolkningstvil i klagesaker om postkasseplassering, og det foreslås derfor at reglene lovfestes for å sikre bedre forutberegnelighet.

Det foreslås i *første ledd første punktum* å gjeninnføre en plikt for eier av bolig eller næringseiendom til å oppstille utleveringspostkasse eller tilsvarende for mottak av postsendinger til eiendommens adressater. Plikten for postkassseeier vil korrespondere med leveringspliktig tilbyders plikt til utlevering av postsendinger. Begrepet ”næringseiendom” omfatter eiendom hvor det drives både helårlig og sesongbasert næringsvirksomhet. Unntaket etter annet ledd kan imidlertid komme til anvendelse. En næringseiendom kan huse både én og flere næringsvirksomheter. Med ”fast helårlig bosted” forstås normalt den adresse som en

person er registrert med i Folkeregisteret. Med ”tilsvarende” menes at postmottaker etter avtale med Posten kan oppstille annen egnet innretning der posten kan utleveres, for eksempel i en resepsjon eller i en felleskasse.

Hovedregelen for plassering av utleveringspostkasser følger av *første ledd annet punktum*. Forslaget er hovedsakelig en videreføring av reglene i Postens konsesjon vedlegg 1.

Utgangspunktet er at utleveringspostkassen skal plasseres på eller ”i nærheten av” næringseiendom eller fast helårlig bolig. Med begrepet ”i nærheten av” forstås inntil 100 meter og 250 meter fra port/innkjøring for henholdsvis tettbygd og spredtbygd strøk. Det foreslås at utleveringspostkasser i boligblokker og bygårder fortsatt skal plasseres ved felles inngang dersom ikke annet er mer hensiktsmessig for postombæringen. Det skilles i bestemmelsen mellom plassering i spredt- og tettbygd strøk. Her legges Statistisk sentralbyrås definisjon av tettbygd område til grunn: *”Tettbygde områder med minst 200 bosatte der avstanden mellom husene som regel ikke overstiger 50 meter.”*

Etter *annet ledd* foreslås det at det kan gjøres unntak fra hovedregelen i første ledd i ”særlige tilfeller”. Begrepet ”særlige tilfeller” tilsier at det er en viss terskel for å fravike hovedregelen. Dette er i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett. Unntakene er uttømmende opplistet i bestemmelsens nummer 1 til 4. Reglene må forstås slik at utleveringspostkasser uansett skal plasseres så nært som mulig bosted eller næringseiendom når det er tatt hensyn til de særlige tilfeller som foreligger.

Etter *nummer 1* kan det gjøres unntak fra avstandskravene når det er ”færre enn 3 husstander og/eller næringsvirksomheter i gjennomsnitt pr. km”. Hensikten med bestemmelsen er å gi tilbyder et tilstrekkelig handlingsrom for å kunne optimalisere og tilpasse postomdelingen så rasjonelt som mulig, samtidig som det er viktig å sikre levering til geografisk utfordrende steder. I særlige tilfeller hvor det er færre enn tre husstander og/eller næringsvirksomheter i gjennomsnitt per km vei, vil det dermed kunne gjøres unntak når dette vil bidra til rasjonell postomdeling.

Posten har etter gjeldende rett praktisert bestemmelsen slik at når det er avstikkere i postruten danner dette utgangspunktet for beregningen av antall husstander per km. Det finnes også tilfeller der det er langt mellom husstandene langs en postrute, uten at det kan vises til avstikkere langs ruten. Der Posten uansett må kjøre hele ruten vil det ikke gi noen økonomisk innsparing å anmode om flytting av utleveringspostkassene til for eksempel et samlestativ langs ruten. Posten vil normalt ikke anmode om flytting i slike tilfeller.

Det fremgår av Postens konsesjonsrapport for 2013 at det per da var 2817 husstander og 261 virksomheter som var omfattet av dette unntaket. Det har vært lite variasjon i disse tallene etter årtusenskiftet. Variasjonene som har vært skyldes hovedsakelig endringer i bosettingsmønster. På bakgrunn av dette tallmaterialet er det ingenting som tilsier at omfanget av unntak etter denne bestemmelsen vil endre seg i særlig grad. Noe variasjon i antall unntak på grunn av til- og fraflytting vil oppstå. Dersom bosettingsmønsteret og behovene for unntak endrer seg vesentlig, vil Samferdselsdepartementet komme tilbake til Stortinget på en egnet måte. Bestemmelsen er praktisk viktig fordi det gjelder postombæring til brukere som bor og/eller har næringsvirksomhet på avsidesliggende steder, og som det derfor er en ekstraordinær merbelastning for tilbyder å levere til. Det foreslås at hjemmelen videreføres, men slik at det presiseres at også næringsvirksomheter omfattes av unntaket.

Etter *nummer 2* kan det gjøres unntak fra avstandskravene når det følger av offentlig regulering. Det fremgår av Postens konsesjonsrapport for 2013 at det på dette tidspunkt ikke var utleveringspostkasser som var omfattet av dette unntaket. Det foreslås likevel at hjemmelen videreføres fordi det senere kan oppstå behov for slike unntak.

Etter *nummer 3* kan det gjøres unntak fra avstandskravene når det ikke er farbar vei. Dette gjelder tilfeller der det på permanent basis ikke er fremkommelig for normalt postombæringskjøretøy. Det fremgår av Postens konsesjonsrapport for 2013 at det på dette tidspunkt var 1 husstand som var omfattet av dette unntaket. Det foreslås at hjemmelen videreføres fordi det senere kan oppstå økt behov for slike unntak.

Etter *nummer 4* kan det gjøres unntak fra avstandskravene for ”isolerte bosettinger eller næringseiendommer uten regulær transportforbindelse” eller ”hvor utlevering er uhensiktsmessig i forhold til brukers ferdselsmønster”. Med ”isolerte bosettinger uten regulær transportforbindelse” forstås bosettinger som ligger langt fra øvrig bebyggelse og der det ville være svært krevende å tilby ordinær postombæring. Unntaket for isolerte bosettinger ”hvor utlevering er uhensiktsmessig sammenholdt med brukers ferdselsmønster” omfatter for eksempel bosettinger som er langt unna den vanlige postruten, hvor beboerne i forbindelse med reise til og fra jobb passerer en utleveringspostkasse som er plassert langs ruten. I slike tilfeller vil det være mindre tyngende for bruker å hente posten på et utleveringssted langs ruten, enn det vil være for tilbyder å levere post til brukers bosted eller fysiske adresse.

Det fremgår av Postens konsesjonsrapport for 2013 at det på dette tidspunkt var 24 husstander som var omfattet av dette unntaket. Dette er postmottakere som befinner seg på veiløse steder med båtforbindelse der posten leveres i utleveringskasser på kaikanten. Det foreslås at hjemmelen videreføres, men slik at det presiseres at også næringsvirksomheter omfattes av unntaket. Unntaket er praktisk viktig fordi det gjelder postombæring til de områder som er mest avsidesliggende og kostbare å levere til.

Det skal ved vurderingen av unntak etter annet ledd nummer 1 og 4 legges avgjørende vekt på om endringen vil bidra til mer rasjonell postomdeling. Dette støtter opp om en videreføring av dagens praksis der unntak bare gjøres i de særlige tilfeller der tilbyder oppnår en klar besparelse knyttet til omleggingen.

Når det gjelder brukere med særlige behov vises til særregler i § 21 om bevegelseshemmede.

I *tredje ledd* pålegger leveringspliktig tilbyder en rapporteringsplikt til myndigheten om antall utleveringspostkasser med avvikende plassering etter annet ledd nummer 1 til 4. Dette er en videreføring av gjeldende regulering, og sikrer at myndigheten har oversikt over hvor mange som omfattes av unntakene. Rapporteringsplikten gir myndigheten grunnlag for om nødvendig å iverksette tiltak for å sikre at leveringsplikten etterleves på en formålstjenelig måte.

Det foreslås i *fjerde ledd* en videreføring og kodifisering av praksis når det gjelder postutlevering til fritidseiendommer og sesongbasert bosetting. Dette medfører at levering til fritidseiendommer eller sesongbasert bosetting ikke vil være en leveringspliktig tjeneste, men vil være basert på om tilbyder ønsker å yte dette som en tjeneste på avtalemessig grunnlag til sine brukere eller ikke. Posten har utarbeidet egne retningslinjer for utlevering til slike eiendommer.

Bestemmelsens *femte ledd* gir myndigheten hjemmel for å fatte vedtak eller gi forskrift knyttet til plassering av utleveringspostkasse. De nærmere krav til rapporteringsplikten kan fastsettes i forskrift med hjemmel i § 23 annet ledd.

I utgangspunktet er det postkasseeier som plasserer utleveringspostkassen etter eget ønske, innenfor handlingsrommet i bestemmelsen. Leveringspliktig tilbyder kan imidlertid anmode om at utleveringspostkassen flyttes etter reglene i § 20.

Til § 20 Flytting av utleveringspostkasse

Første ledd åpner for at leveringspliktig tilbyder kan anmode postmottaker om å flytte utleveringspostkassen til egnet sted innenfor de begrensinger som følger av § 19. Ved vurderingen av hva som anses som "egnet sted" skal det legges vekt på hensynet til effektiv postomdeling, ergonomisk plassering av postkassen og hensynet til postbudets sikkerhet (trafikkfarlig, farlig hund mv.).

Annet ledd tar utgangspunkt i at den enkelte postmottaker selv har eiendomsrett over sin postkasse, og har dermed ansvaret for plasseringen av denne. Dette innebærer at leveringspliktig tilbyder ikke kan pålegge flytting av postkassen. Dersom det ikke oppnås enighet om plasseringen følger det derfor av annet ledd at postsendingene vil bli utlevert på nærmeste faste ekspedisjonssted.

Til § 21 Bevegelseshemmede

Bestemmelsen regulerer bevegelseshemmedes rett til å få utlevert postsendinger nærmere enn det som følger av avstandskravene i postloven § 19. Det skal foretas en konkret vurdering av behovet til den bevegelseshemmede i det enkelte tilfelle. Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på i hvilken utstrekning den bevegelseshemmede har problemer med tilgang til utleveringspostkassen, og om annet husstandsmedlem kan hente sendingene. Dette vil særlig gjelde eldre personer som er dårlig til beins, eller andre grupper med bevegelseshemninger.

Tilbyder kan i slike tilfeller kreve fremlagt dokumentasjon på bevegelseshemmingen, herunder legeerklæring. Det er ikke tilstrekkelig å påvise at vedkommende har en bevegelseshemming, det må også dokumenteres at vedkommende som følger av bevegelseshemmingen har behov for å få utlevert postsendingene nærmere enn det som følger av avstandskravene i postloven § 19.

Annet ledd gir myndigheten kompetanse til å gi forskrift og fatte enkeltvedtak om plassering av utleveringspostkasse for bevegelseshemmede.

Merknader til kapittel 4

Til § 22 Registrering

Bestemmelsens *første ledd* viderefører registreringsplikten fra gjeldende postlov. I tillegg foreslås bestemmelsen utvidet til å gjelde sikker digital posttjeneste. Formålet med registreringen er både å gi myndigheten en oversikt over markedet og tjene som utgangspunkt for å innhente ytterligere informasjon fra markedsaktørene, dersom det er nødvendig for å vurdere utviklingen i markedet og for å kunne gi informasjon og statistikk om postmarkedet til allmennheten. I første ledd presiseres at registreringen skal skje før eller senest samtidig med at tjenesten tilbys. Tilbyder kan starte opp sin virksomhet etter at registreringen er gjort,

uten å avvente tilbakemelding fra myndighetene. Dette medfører at registreringen ikke er ment å være en kvalitetssikring av virksomheten hos den enkelte tilbyder.

Registreringen er ingen tillatelse i seg selv. Myndigheten vil derfor ikke kunne trekke tilbake noen tillatelse, men vil kunne gripe inn mot eventuelle brudd på bestemmelsene i lov og forskrift ved hjelp av de alminnelige sanksjonsbestemmelsene i regelverket. Myndigheten vil følge opp manglende eller mangelfull notifikasjon ved hjelp av sanksjonene i kapittel 7 om tilsyn.

I *annet ledd* gis myndigheten kompetanse til å sette krav til registreringsplikten gjennom forskrift, herunder om registreringsmåte, registreringens innhold og om unntak fra registreringsplikt. Dersom tilbyderne er underlagt tilsvarende registreringsplikt til myndigheten, vil det bli vurdert å gjøre unntak fra eller forenklinger i registrering. For eksempel kan dette gjelde registreringsplikt for utstedere av kvalifiserte sertifikater.

Til § 23 Krav til kvalitet, måling og rapportering

Bestemmelsen er ny. Det foreslås i *første ledd* at myndigheten gis hjemmel til å stille krav til tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste om tjenestekvalitet, samt målinger og offentliggjøring. Etter gjeldende regulering stilles slike krav til Posten i konsesjonen. Krav til tjenestekvalitet og målinger er et virkemiddel for myndigheten til å sikre et visst kvalitetsnivå på posttjenesten. Formålet med offentliggjøring er å sikre brukerne opplysninger om tilbyders tjenestekvalitet slik at brukeren kan sammenligne tjenestene. Denne typen informasjon er viktig for å tilrettelegge for konkurranse både i markedet for posttjeneste og sikker digital posttjeneste.

I *annet ledd* gis myndigheten hjemmel til å stille krav i forskrift til årlig rapportering fra tilbyder om oppfyllelse av krav til posttjeneste og sikker digital posttjeneste. Krav om rapportering er et viktig grunnlag for myndighetens tilsynsarbeid.

Posttjeneste og sikker digital posttjeneste skal oppfylle krav til universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Til § 24 Leveringsvilkår og offentliggjøring

Bestemmelsen er ny, og vil innebære at tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste plikter å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår. I gjeldende konsesjon til Posten stilles det i dag liknende krav. Formålet med bestemmelsen er å sikre at brukerne får tilstrekkelig detaljerte opplysninger om vilkår for levering av postsendinger. Med vilkår for levering tenkes her på opplysninger om blant annet priser, rabatter, frister for innlevering, fremsendingstid og lignende. Denne type opplysninger skal gjøres enkelt tilgjengelig for brukerne.

I *annet ledd* foreslås det å lovfeste en varslingsplikt for alle vesentlige endringer i leveringsvilkårene. Plikten viderefører gjeldende bestemmelse i konsesjonen for Posten punkt 2.5 om varslingsplikt av endringer i tilgjengelighet og punkt 3.7 om varslingsplikt av prisøkninger. Prisøkninger omfatter også reduksjon i rabatter. Varslingsplikten utvides til også å gjelde alle andre vesentlige endringer i leveringsvilkårene. Plikten foreslås tatt inn i loven for å synliggjøre bestemmelsen, og å styrke brukernes rettigheter. Senest to måneder før iverksettelse av vesentlige endringer i leveringsvilkår skal myndigheten og brukerne varsles.

Etter *tredje ledd* gis myndigheten forskriftskompetanse, slik at det nærmere innholdet i plikten kan fastsettes. Det kan også gis forskrift eller fattes enkeltvedtak som helt eller delvis unntar tilbyder fra plikten etter første ledd.

Til § 25 Håndtering og oppbevaring

Dette er en ny bestemmelse som stiller krav til at tilbyder må håndtere og oppbevare postsending forsvarlig ved formidling. Bestemmelsen gjelder ikke sikker digital posttjeneste da dette anses tilstrekkelig ivaretatt i § 35. Forsvarlighetskravet etter *første ledd* innebærer at tilbyder skal iverksette nødvendige tiltak for å forebygge tap av og skade på postsendinger. Nødvendige tiltak vil omfatte alt som er nødvendig for å sikre mot at uvedkommende skaffer seg tilgang til postsending i den perioden sendingen er i tilbyders varetekt. Tilbyder skal tilpasse sine rutiner og utformingen av de fysiske innretninger ved innsamling, transport og utlevering over disk eller annet utleveringssted.

Videre skal tilbyder etter *annet ledd* sikre gjennom nødvendige og forholdsmessige tiltak at uvedkommende ikke får tilgang til postsendingene. I vurderingen av om tiltakene er ”nødvendige og forholdsmessige” kan det blant annet tas hensyn til kostnadene.

Til § 26 Merkeplikt

Bestemmelsen er en videreføring av forskriftshjemmelen § 15 i gjeldende postlov. Det er per i dag ikke fastsatt krav til merkeplikt i forskrift med hjemmel i gjeldende postlov. Hensynet bak bestemmelsen er imidlertid å kunne pålegge tilbyderne merkeplikt dersom dette viser seg å være hensiktsmessig. Forslaget innebærer at det kan gis forskrift om at tilbyder skal merke postsendinger med sitt firmanavn. Formålet med et slikt pålegg vil være at postsendinger ved eventuell feillevering kan sendes i retur med samme tilbyder tilbake til avsender. Merkeplikt vil gjøre det enklere for tilbyderne å fordele kostnadene ved retur av post. I tillegg vil en merkeplikt gjøre det enklere for mottaker av postsending å benytte klageadgangen i § 43.

Bestemmelsen vil særlig kunne være aktuell for formidling av uregistrerte adresserte postsendinger hvor tilbyder ikke uten videre er kjent. Et eventuelt krav om merkeplikt vil kunne ha betydning for etableringsmulighetene i postmarkedet fordi det vil medføre en kostnad for tilbyder. På den annen side vil tydelig merking av tilbyders navn også kunne ha en markedsføringsverdi. Ved vurderingen av om forskriftshjemmelen skal benyttes må fordelene ved å innføre et krav om merkeplikt veies opp mot ulempene et slikt krav kan innebære. Det vises til at det samlede markedet for formidling av vanlige adresserte postsendinger i Norge er begrenset, i motsetning til markeder i større europeiske land.

Til § 27 Avsenders råderett

Bestemmelsen viderefører i hovedsak § 9 i gjeldende postlov. Bestemmelsen fastlegger at avsender har juridisk råderett over postsending til den er utlevert til mottaker. Råderetten opphører i det øyeblikk postsendingen er utlevert til mottakeren, jf. NOU 1983: 49 punkt 5.1 om senderens rådighet. En postsending anses som utlevert når den er lagt i mottakerens postkasse eller fysisk overlevert mottakeren eller dennes representant. Legges postsendingen i postboks ved stasjonært utleveringssted eller liknende, anses den imidlertid ikke utlevert før denne er tømt. Hentes/leveres postsending ved terminal, postkontor, budrute eller annet, anses sendingen utlevert når den fysisk er overlevert mottaker.

Avsenders rådighet over digital postsending opphører når sendingen er lagt i mottakers digitale postkasse. Tilbyder av digital postsending er i besittelse av sendingen frem til den er

behandlet, lastet eller åpnet opp av mottaker. Arkivfunksjonen og eventuelle tilleggstjenester knyttet til sikker digital posttjeneste ligger utenfor lovens virkeområde. Dette vil reguleres gjennom annet lovverk eller privatrettslige avtaler mellom tilbyder av digital postkasse og den enkelte bruker.

Bestemmelsen gjennomfører også Verdenspostkonvensjonen artikkel 5 som pålegger medlemslandene å ha et system for å sikre at avsender kan råde over grenseoverskridende postsendinger inntil de er utlevert.

Bestemmelsen er ment å sikre at tilbyder av leveringspliktige tjenester skal kunne få stoppet, omadressert eller returnert postsendingen eller på annen måte ivareta avsenders råderett over postsendingen. Avsenders adgang til å råde over postsendingen vil i praksis først og fremst være aktuelt for registrerte postsendinger. Moderne sporingsteknologi gjør det for slike postsendinger mulig å vite hvor en postsending befinner seg under formidling. For uregistrerte postsendinger antas de praktiske mulighetene til å etablere systemer for å råde over postsendingen å være mindre enn for registrerte postsendinger.

I annet ledd gis myndigheten gitt forskriftskompetanse til å fastsette nærmere regler om avsenders råderett. Videre kan det gis forskrift om dekning av uthentingskostnader ved bruk av råderetten.

Til § 28 Ikke-leverbar postsending

Gjeldende postlov regulerer ubesørgelig postsending i § 11. Departementet foreslår at begrepet ”ubesørgelig postsending” erstattes av det mer tidsmessige og selvforklarende begrepet ”ikke-leverbar postsending”. I gjeldende postforskrift er det et krav at alle tilbydere skal etablere et system for behandling av slike postsendinger. Dette foreslås videreført gjennom krav til at det settes opp et system som sikrer forsvarlig behandling av ikke-leverbare postsendinger. Det foreslås ikke å regulere sikker digital posttjeneste i denne bestemmelsen fordi avsender normalt kan identifiseres av tilbyder.

Formålet med bestemmelsen er å sikre at posttilbydere i størst mulig grad søker å finne frem til rett mottaker eller avsender der postsendingen ikke lar seg levere i første omgang. Videre skal bestemmelsen sikre at dette gjøres på en forsvarlig måte.

Med forsvarlig behandling i *første ledd* menes at ordningen skal ivareta personvern hensyn, sikkerhet og integritet for mottaker og avsender. Dette er særlig viktig fordi ordningen kan innebære åpning av postsendinger og tilgang til fortrolig informasjon. Bestemmelsen setter krav til at tilbyder etablerer gode nok administrative rutiner for å kunne håndtere postsendinger forsvarlig.

En ikke-leverbar postsending er etter dette en postsending som ikke kan utleveres til mottakeren eller returneres til avsenderen. Postsendingsinnhold som kan være falt ut av en postsending vil være ikke-leverbart når det ikke finnes frem til hvem som er rette mottaker/avsender. Det kan være ulike årsaker til at det ikke er mulig å levere postsendingen til mottaker eller avsender, typisk at postsendingen ikke er påført navn eller fullstendig adresse, eller at disse opplysningene har forsvunnet under fremsendelsen, jf. nummer 1. I praksis vil slike postsendinger være uregistrerte sendinger, jf. definisjonen av slike i § 4 nummer 5. Videre kan det være at postsendingen ikke er leverbar fordi verken mottaker eller avsender vil motta den, jf. nummer 2.

I *annet ledd* foreslås at ordningen med forsvarlig behandling av ikke-leverbar postsending skal godkjennes av myndigheten. Hensynet bak godkjenningsordningen er å sikre at postsendingen behandles på en forsvarlig måte, slik at uvedkommende ikke får tilgang til innholdet i ikke-leverbar postsending.

Etter utkastets *tredje ledd* er hensynet å sikre at minst én tilbyder skal ha et system for å ivareta ikke-leverbare postsendinger på en forsvarlig måte.

Det foreslås i *fjerde ledd* at tilbydere som ikke har etablert et eget system for åpning av ikke-leverbar postsending, skal overlevere postsendingen til tilbyder med godkjent ordning for videre behandling. Tjenesten skal tilbys på kommersielle vilkår. Alle tilbydere skal i størst mulig grad finne frem til rette vedkommende for å levere eller returnere postsendinger.

Det følger av at tilbyder med godkjent ordning har tillatelse til å åpne postsendingen etter første ledd nummer 1 for å identifisere avsender eller mottaker. Det er behov for å regulere dette i lovs form fordi uberettiget åpning av andres brev er straffbart og rammes av straffeloven 22. mai 1902 nr. 10, § 145 om brevbrudd. Straffebestemmelsen rammer også den som uberettiget skaffer seg adgang til data eller programutrustning som er lagret eller som overføres ved elektroniske eller andre tekniske hjelpemidler. Videre er det straffbart dersom offentlig tjenestemann ulovlig bryter et brev som er betrodd ham i tjenesten, jf. straffeloven § 122. Etter EMK artikkel 8 har enhver rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Dette omfatter også et vern mot brevbrudd. Det åpnes imidlertid for at det kan gjøres unntak dersom det er i samsvar med lov er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter. Etter gjeldende postlov kan posttilbyder åpne og undersøke postsending når det er nødvendig for å få rede på hvem som er avsender eller mottaker (ubesørgelig sending). Det foreslås at gjeldende rett videreføres på dette punkt. Departementet mener at forslaget er i overensstemmelse med EMK.

Krav som stilles til godkjent ordning for behandling av ikke-leverbar postsending foreslås regulert i forskrift eller ved enkeltvedtak.

For små eller nyetablerte tilbydere antas det at opprettelsen av en slik ordning vil kunne være en urimelig belastning, både økonomisk og administrativt. Tilbydere tillates derfor å overlate ikke-leverbar postsending til tilbyder med godkjent ordning for videre behandling. Det sikres gjennom § 7 annet ledd at det finnes minst en slik godkjent ordning.

Det foreslås i *femte ledd* at myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om behandling av ikke-leverbar postsending. Av gjeldende postlov følger at ubesørgelig postsending kan selges, og det besluttes hvordan nettoutbyttet av salget skal håndteres. Det følger også at postsending som ikke har salgsverdi eller av andre grunner ikke bør legges ut for salg kan tilintetgjøres. Tilbyders rett til å selge, gi bort eller destruere slike sendinger foreslås nå regulert i forskrift. Det foreslås at slike regler kan forskriftsfestes.

Visse typer postsendinger kan unntas fra ordningen dersom det åpenbart ikke er hensiktsmessig å bruke ressurser på å identifisere mottaker eller avsender. Slike unntak skal følge av den godkjente ordningen for håndtering av ikke-leverbar sending.

Til § 29 Erstatning for tap, skade og forsinkelse

Bestemmelsen omfatter alle tilbydere av posttjenester, men gjelder bare registrerte postsendinger. Departementet foreslår å ikke inkludere sikker digital posttjeneste i denne bestemmelsen.

Etter gjeldende rett er det også en begrenset adgang til å kreve erstatning ved tap, skade eller forsinkelse av uregistrert postsending, dersom det foreligger grov uaktsomhet fra tilbyders side. Skyldkravet har i praksis medført at det skal svært mye til for at det utløses et erstatningsansvar for tilbyder for uregistrert postsending. Bevisbyrden vil dessuten ligge hos avsender (skadelidte). I praksis er det en utfordring for avsender å dokumentere at han eller hun har postet en uregistrert sending. Det foreslås at ordningen med erstatning for uregistrerte postsendinger ikke videreføres i ny lov.

Endringen vil etter departementets syn i liten grad innebære en realitetsendring fra gjeldende praksis. Det vises til utfordringene knyttet til skyld- og beviskrav som har medført at avsender i begrenset grad får erstatning for tap, skade eller forsinkelse av slike sendinger etter gjeldende regulering. Det er i praksis vanskelig å dokumentere at en uregistrert postsending er innlevert, og at erstatningen begrenser seg i tilfelle til det portobeløpet som er betalt.

Det foreslås i *første ledd* at tilbyder skal betale erstatning for registrerte postsendinger som er tapt, skadet eller forsinket. Dette synliggjør at uregistrerte postsendinger er en lite egnet forsendelsesmåte for verdifulle gjenstander. Om avsender likevel velger å benytte en slik forsendelsesmåte, må vedkommende selv ta risikoen for eventuell skade eller tap. Dersom avsender ønsker økonomisk kompensasjon ved tap, skade eller forsinkelse, må vedkommende velge en tjeneste som tilbyr slik kompensasjon, eksempelvis verdipost. I tilfeller der en registrert postsending er forsinket, begrenses erstatningsansvaret til tilfeller hvor det er betalt et særskilt vederlag for at postsendingen skal komme frem til avtalt tid.

I forslaget om at det skal være en plikt til å betale erstatning for registrerte postsendinger ligger det at ansvarsgrunnlaget er objektivt. Det spiller med andre ord ikke en rolle for erstatningsansvaret hvorfor postsendingen er skadet eller ødelagt mv. det avgjørende er at den rent faktisk er det. Når det gjelder begrensninger i erstatningsansvaret ut over dette, vises det til merknadene til § 30.

Det foreslås i *annet ledd* at tilbyder skal offentliggjøre vilkår for tap, skade og forsinkelse. Offentliggjøring skal skje på en hensiktsmessig måte slik at de er lett tilgjengelige for brukerne. For eksempel kan offentliggjøring gis ved informasjon på tilbyders hjemmesider, avtale eller gjennom oppslag på utleveringssteder for postsendinger.

Det følger av *tredje ledd* at tilbyder ikke kan avtale seg vekk fra lovens krav om erstatning, men det kan avtales vilkår som gir brukerne bedre rettigheter enn det som følger av lovens ordlyd. Dette vil være en del av konkurransen i markedet.

Det foreslås i *fjerde ledd* at avsenders erstatningskrav foreldes etter ett år. Foreldelsesfristen regnes fra dagen etter at postsendingen er innlevert til tilbyderen. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

Etter *femte ledd* foreslås det at myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilbyders ansvar for tap, skade og forsinkelse av postsending. Bestemmelsen er ment som en

sikkerhetsventil, slik at myndigheten om nødvendig kan stille minimumskrav til utforming og innhold av tilbyders erstatningsordning, herunder erstatningsnivå.

Departementet ber om særskilte merknader til forslaget.

Til § 30 Ansvarsbegrensning

Bestemmelsen er i stor grad en videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsen innskrenker tilbyders erstatningsansvar etter § 29. Bestemmelsen omfatter således ikke sikker digital posttjeneste. Det foreslås i *første ledd* at tilbyder ikke er ansvarlig for tap, skade eller forsinkelse av registrerte postsendinger dersom tilbyder kan godtgjøre at tapet, skaden eller forsinkelsen skyldes feil eller forsømmelse fra brukers side, postsendingsens beskaffenhet, manglende eller mangelfull emballering eller forhold utenfor tilbyders kontroll. Tilsvarende vil tilbyder ikke være erstatningsansvarlig dersom tilbyder stopper eller destruerer en postsending i medhold av § 34.

Det foreslås i *annet ledd* at i tilfeller hvor tap, skade eller forsinkelse skyldes en tredjepart som tilbyder benytter for helt eller delvis å formidle postsending, er tilbyder bare ansvarsfri om også tredjepart vil være ansvarsfri etter første ledd. Bestemmelsen er ment å styrke brukervernet, og ansvarliggjør tilbyder ved valg av underleverandører.

Erstatningsansvaret er etter *tredje ledd* avgrenset mot følgeskader. Dersom tilbyder skal bli ansvarlig for følgeskader må dette være avtalt med bruker på forhånd, jf. fjerde ledd

Etter *fjerde ledd* kan tilbyder og bruker avtale bedre rettigheter for bruker enn det som følger av bestemmelsen for øvrig. Dette vil være en del av konkurransen i markedet.

Femte ledd gir myndigheten kompetanse til å fastsette forskrift om ansvarsbegrensning,

Til § 31 Taushetsplikt

Det foreslås å videreføre og presisere den grunnleggende taushetspliktbestemmelsen i gjeldende postlov. Hensikten er å sikre brukernes krav på konfidensialitet ved pålegg om taushetsplikt. Det foreslås videre innført en skjerpet taushetsplikt for opplysninger som mottas fra annen tilbyder. I tillegg foreslås bestemmelsen gjort gjeldende ved levering av sikker digital posttjeneste.

Første ledd første punktum skal sikre brukernes krav på konfidensialitet. Taushetsplikten består av en aktiv og en passiv side. Taushetsplikten aktive side innebærer at tilbyder må sørge for gode rutiner og system som skal sikre at taushetsplikten ivaretas av de som til enhver tid utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder. I tillegg pålegges tilbyder en aktivitetsplikt for å gjennomføre tiltak som skal hindre at andre enn de som opplysningene gjelder, får kjennskap til opplysningen.

Taushetsplikten passive side gjelder både tilbyder og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder, og innebærer å bevare taushet om taushetsbelagt informasjon. Taushetsplikten er uavhengig av om det dreier seg om permanent arbeid eller tjeneste eller midlertidige oppdrag. Taushetsplikten vil omfatte alle postsendinger og sikre digitale postsendinger vedkommende får kunnskap om i sitt arbeid, selv om annen tilbyder skulle ha utlevert postsendingen/meldingen til mottakeren.

I *første ledd nummer 1 til 3* presiseres omfanget av taushetsplikten. *Nummer 1* pålegger taushetsplikt om avsender og mottakers bruk av posttjeneste og sikker digital posttjeneste. Taushetsplikten vil ikke være til hinder for at det gis opplysning til avsender eller mottaker om bruk av tjenesten hvor vedkommende selv er bruker. Formålet er å sikre at uvedkommende ikke får tilgang til opplysninger som er underlagt taushetsplikt.

Etter *nummer 2* er det innholdet i sendingen som er vernet, uavhengig av om det er en postsending eller en sikker digital melding. Med sikker digital melding menes melding sendt gjennom sikker digital posttjeneste, jf. § 4 nummer 8. Meldingene er kryptert gjennom meldingsformidleren, men åpnes i den digitale postkasse. Bestemmelsen om taushetsplikt må derfor også gjelde for tilbyder av digital postkasse.

Nummer 3 omfatter opplysninger om avsender og mottaker som tilbyder og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder i kraft av sitt virke får kjennskap til. Dette kan blant annet være opplysninger knyttet til mottakers private forhold, økonomiske forhold, livsførsel eller helse.

Opplysninger som framgår av offentlige registre og alminnelig tilgjengelige registre, kataloger med videre som gir opplysninger om for eksempel navn og adresser, vil i utgangspunktet ikke omfattes av taushetsplikten. Slik informasjon vil likevel kunne være omfattet av taushetsplikten dersom bruker har reservert seg mot utlevering av adresseinformasjon eller kontaktinformasjon for digital posttjeneste til allmennheten i henhold til § 32.

Det foreslås i *annet ledd* å gi tilbyder en plikt til å utvise aktivitet for å forhindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagt informasjon. Bestemmelsen får anvendelse for de opplysninger som følger av opplistingen i første ledd nummer 1 til 3. Bestemmelsen pålegger tilbydere og andre med taushetsplikt å sørge for at virksomheten har systemer, rutiner og gjør forholdsmessige tiltak som hindrer at taushetsplikten brytes.

Det foreslås i *tredje ledd* at det åpnes for at opplysninger om avsender og mottaker etter første ledd nummer 3 likevel kan utleveres til annen myndighet i medhold av lov. Videre foreslås det at dette skal gjelde tilsvarende for informasjon som bruker har reservert seg mot at utleveres til allmennheten etter § 32. Bestemmelsen vil eksempelvis kunne anvendes av påtalemyndighet og politi for å sikre tilgang til adresseopplysninger som poste restante, postboksadresse eller annen adresse uavhengig av om den adressen gjelder for har reservert seg mot at den gis til allmennheten. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Når det gjelder taushetsplikten i forhold til forklaring for politi/påtalemyndighet og for retten vises til straffeprosessloven §§ 118 og 230 og tvisteloven § 22-3.

Videre foreslås det at opplysninger som angitt i første ledd ikke kan benyttes i tilbyders egen virksomhet, eller virksomhet tilhørende enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder. Tilsvarende gjelder for tjeneste eller arbeid for andre. Imidlertid gjøres det unntak for statistiske opplysninger som er anonymisert. Dette innebærer eksempelvis at tilbyder gis rett til å utarbeide og offentliggjøre statistiske opplysninger om egen virksomhet i anonymisert form.

Fjerde ledd er ny. Det foreslås at tilbyder plikter å bevare taushet om opplysninger som mottas fra annen tilbyder før, under eller etter forhandlinger om bruk av postnett eller posttjenester. Med "*forutsatt brukt til*" menes i denne bestemmelsen at informasjon som

kommer en tilbyder til kunnskap gjennom nødvendig informasjonsutveksling som en del av forhandlinger, ikke senere skal tilflytte de deler av organisasjonen som kan utnytte denne informasjonen i den hensikt å oppnå en konkurransefordel.

Forslaget til *femte ledd* er ment å sikre at personer som har tilegnet seg informasjon i kraft av sitt virke for tilbyder ikke løses fra taushetsplikten dersom tilknytningen til tilbyder opphører. Taushetsplikten vil gjelde uten hensyn til om det dreier seg om midlertidig eller permanent arbeid eller tjeneste.

Sjette ledd gir hjemmel til å fastsette forskrift om taushetsplikt.

Til § 32 Reservasjon mot utlevering av adresseinformasjon

Bestemmelsen er ny og er ment å gi brukerne mulighet til å reservere seg mot utlevering av adresseinformasjon og digital kontaktinformasjon til allmennheten. Adgangen til å reservere seg etter *første ledd* er generell og krever ikke at bruker gir en særskilt begrunnelse for kravet om reservasjon.

Reservasjonsretten begrenses etter *annet ledd* ved at det ikke er adgang til å reservere seg mot at adresseinformasjon utleveres til registrerte tilbydere, Folkeregisteret og annen offentlig myndighet.

Til § 33 Politiattest

Bestemmelsen er ny og gir hjemmel for å kunne kreve fremleggelse av politiattest før ansettelse i visse typer stillinger som medfører tilgang til postsendinger eller innhold i sikker digital posttjeneste.

Lov 28. juni 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politi og påtalemyndigheten (politiregisterloven) oppstiller krav om lov hjemmel for innhenting av politiattest. Bakgrunnen for de nye reglene om politiattest er å sikre at personer ikke får stillinger eller verv som de ikke er egnet til, jf. Ot.prp. nr. 108 (2008-2009). Politiregisterloven med tilhørende forskrifter trer i kraft 1. juli 2014.

Etter *første ledd* skal tilbyder kreve fremlagt politiattest ved tilbud om stilling dersom innholdet i stillingen medfører behandling eller tilgang postsendinger, eller innhold i sikker digital posttjeneste. Stillinger som innebærer arbeid ved sorteringsterminaler og postkontorer med direkte tilgang til postsendinger vil eksempelvis være omfattet av bestemmelsen. Det samme vil for eksempel gjelde personell med tilgang til utleveringspostkasser og stillinger med systemtilgang hos tilbyder av sikker digital posttjeneste. Motsatt vil rene administrative stillinger eller stillinger innenfor salg og markedsføring ikke være omfattet. For personer som har tilgang til postsendinger eller innhold i digital posttjeneste er det etter bestemmelsen et krav om å innhente politiattest.

Bestemmelsen bygger på en inndeling mellom tilfeller der det skal kreves ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40 og tilfeller hvor det i stedet kan kreves uttømmende og utvidet politiattest etter politiregisterloven § 41. Uttømmende og utvidet politiattest skal bare kunne kreves fremlagt ved ansettelse i særlig betrodde stillinger. Det tenkes her spesielt på stillinger som har funksjoner eller oppgaver som kan være spesielt kritiske ut fra et samfunnsikkerhetsperspektiv. Et eksempel kan være stillinger med direkte tilgang til infrastruktur og poststrømmer som gjør det mulig å spre farlige kjemikalier eller andre stoffer med stort skadepotensiale gjennom postnett. Likeledes vil dette gjelde for ansatte som

gjennom sin stilling får direkte tilgang til verdipost eller rekommanderte sendinger. Uttømmende og utvidet politiattest kan også kreves fremlagt ved ansettelse i andre særlig ansvarsfulle stillinger som krever en mer kvalifisert grad av tillit i markedet og hos publikum. Eksempler på slike stillinger kan være enkelte lederstillinger ved postterminalene og enkelte landpostbudstillinger. Dagens ordning med landpostbud innebærer at disse postbudene tilbyr hele Postens tjenestespekter, herunder verdisendinger, rekommanderte sendinger og grunnleggende banktjenester.

Begrepet ”stilling” i første ledd skal tolkes vidt og omfatter også vikarer og ekstravakter.

Av *annet ledd* følger at politiattesten er avgrenset til nærmere angitte straffebud som vinningskriminalitet, narkotika og gjengkriminalitet, organisert kriminalitet, terrorhandlinger og deltakelse i voldelige sammenslutninger med et politisk formål. Denne type kriminalitet er valgt av hensyn til hva den aktuelle politiattesten er ment å forebygge, typisk tyveri, underslag og ran. Dette ansees som særlig relevant ved ansettelse av stillinger som medfører behandling eller tilgang til registrerte postsendinger og håndtering av verdipost. Av samme hensyn, men spesielt med tanke på sikkerhetsaspektet, skal politiattesten også vise om kandidaten til stillingen har overtrådt straffelovens bestemmelser om narkotika- og organisert kriminalitet, terrorhandlinger og forbrytelser mot rikets sikkerhet som deltakelse i voldelige sammenslutninger med et politisk formål. Hvilke konkrete straffebud politiattesten skal vise, vil bli fastsatt i forskriften.

Det etableres ikke nødvendigvis et krav om plettfri vandel for å bli ansatt. Dette innebærer at bestemmelsen ikke gir uttrykk for et yrkesforbud og det vil være adgang til å ansette en person til tross for at vedkommende har en anmerkning på attesten, dersom arbeidsgiver skulle ønske dette.

Allerede i stillingsutlysningen skal det opplyses om det stilles krav om fremleggelse av politiattest og i så fall hvilken type politiattest som kreves, jf. politiregisterforskriften § 37-1. Lovforslaget omfatter ikke personer som allerede er tilsatt. Adgangen til å kreve politiattest inntreffer først på det tidspunkt hvor en person blir tilbudt stillingen. Det kan altså ikke kreves politiattest av alle søkere til stillingen. I samsvar med vanlig praksis er det den politiattesten gjelder som skal innhente slik attest. Vedkommende får da kontroll over egne personopplysninger og mulighet til å få korrigert eventuelle feil. Det er ikke noe i veien for at vedkommende samtykker i at attesten sendes direkte til tilbydereren. Samtykke skal i slike tilfeller være skriftlig, jf. politiregisterforskriften § 36-6.

Bestemmelsen er avgrenset til å gjelde tilbyders egne ansatte og omfatter dermed ikke underleverandørers ansatte.

Tredje ledd gir hjemmel til å gi forskrift om politiattest. I forskriften vil det blant gis nærmere regler om hvilke lovbrudd attesten skal vise.

Til 31 Sikkerhet i postnettet

Bestemmelsen viderefører i hovedsak § 10 i gjeldende postlov og regulerer bare fysiske postsendinger. Den nye bestemmelsen presiserer i hvilke situasjoner en postsending kan åpnes og eventuelt formidling avbrytes (*første og annet ledd*). Dette forutsetter at avsenders navn og adresse er kjent. Dersom dette ikke er kjent skal mottaker varsles. Når det gjelder adgangen til å åpne andres brev i et slikt tilfelle, vises det til merknadene til § 28. I noen tilfeller vil tilbyder måtte destruere postsendinger som er å anse som farlige, jf. *tredje ledd*. I

disse tilfellene skal avsender varsles dersom det er mulig. Tiden man har til disposisjon vil være en avgjørende faktor i vurderingen av om det er mulig å varsle før destruksjon.

Krav og rettigheter etter bestemmelsen kan utdypes i forskrift, jf. *siste ledd*. Det skal blant annet kunne gis nærmere regler om hvilke postsendinger som skal anses som farlige. Med farlige postsendinger sikter vi til postsendinger der innholdet i seg selv kan være farlig. Eksempler på dette er bomber, miltbrannbakterier og særlige giftstoffer. Verdenspostkonvensjonen artikkel 18 opplister innhold som faller inn under forbudet mot å formidle farlig innhold over landegrensene.

Dersom tilbyder stopper eller destruerer en postsending i medhold av denne bestemmelsen, vil tilbyderen være fri for erstatningsansvar etter § 29.

Til § 35 Sikkerhet i digital posttjeneste

Myndigheten kan fastsette særskilte krav til sikker digital posttjeneste for å ivareta sikkerhet. Sikkerhetsnivået skal være tilstrekkelig for å ivareta forsvarlig informasjonssikkerhet for den enkelte sending, og vil kunne variere etter innholdets karakter. Tilbyder skal gjøre bruker kjent med under hvilken jurisdiksjon meldingen rutes, hvor informasjonen lagres og hvor tjenesten produseres.

For å være en tilbyder av digital postkasse, må tilbyderen oppfylle nærmere fastsatte krav til sikkerhet. Med dette menes at tilbyder av digital postkasse til enhver tid plikter å levere digital posttjeneste som er sikker og forsvarlig for behandling av digital post. Tilbyder av digital postkasse skal tilby sikre løsninger for tilgang, som for eksempel innebærer bruk av eSignatur og sikkerhetssertifikater. Videre må tilbyderne sørge for at informasjonen som formidles i det digitale posttjenestesystemet håndteres sikkert slik at informasjonen ikke kommer på avveie fra avsender til mottaker og at uvedkommende ikke får tilgang til innholdet.

Etter hvert som markedet for sikker digital posttjeneste utvikler seg videre, vil det oppstå et behov for utveksling av sikker digital post mellom ulike tilbydere. Dette bør i utgangspunktet finne sin løsning i markedet. Men det er viktig at ende-til-ende sikkerheten ivaretas ved slike løsninger, myndigheten kan derfor gi nødvendige regler i forskrift ved behov.

Dagens ordning gir politiet ved rettslig kjennelse tillatelse til å beslaglegge brev, telegram eller annen sending som besittes av postoperatør eller en tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller elektronisk kommunikasjonstjeneste på nærmere vilkår, jf. straffeprosessloven (strpl.) § 211. Tilbyder av sikker digital postsending er ikke en ekomtilbyder, men vil være en postoperatør i straffeprosesslovens forstand.

Ved digital post, oppstår det spørsmål om når tilbyder av sikker digital postkasse er i besittelse av den digitale postsendingen. Dette får betydning for hvem et slikt pålegg skal fremsettes ovenfor. Det foreslås at tilbyder av sikker digitale postsendinger er i besittelse av sendingen frem til den er behandlet, lastet eller åpnet opp av mottaker. Etter dette må et eventuelt pålegg om innsyn fremsetter overfor mottaker.

Merknader til kapittel 5

Til 33 Tilbyders tilgang til utleveringspostkasse

Bestemmelsen gjelder utlevering av fysiske postsendinger.

I et marked der flere tilbydere skal kunne levere adresserte postsendinger til alle mottakere, er det nødvendig at også andre enn tilbyder med leveringsplikt har tilgang til utleveringspostkasser og postboksanlegg som ikke er alminnelig tilgjengelig. Posten har inngått avtaler med eiere av bolig- og forretningseiendommer om rett til å disponere nøkler som gir tilgang til oppganger og postkasseanlegg i inngangspartiene. Selskapet har på grunnlag av disse avtalene tatt i bruk systemnøkler som gir adgang til alle bygninger i avgrensede områder. Utviklingen på postområdet har vist at det nå kan være behov for en lovfesting av gjeldende praksis. I tillegg foreslås i bestemmelsen at også andre tilbyders tilgang til disse postkassene skal omfattes. Det finnes også et marked for privat utleie av postbokser. Bestemmelsen er også ment å omfatte tilgang til denne type postboksanlegg.

Bestemmelsen er nøytral med hensyn til praktiske og tekniske løsninger som kan brukes for tilgang. I andre land er det for eksempel etablert kodelåser på inngangsdørene og krav til innkastet på postkassene som skal sikre enkel levering av postsendinger. Bestemmelsen er heller ikke til hinder for at tilbyderne seg i mellom finner egnede løsninger.

Tilgang til oppganger og postkasseanlegg og postboksanlegg reiser sikkerhetsmessige spørsmål. Hensynet bak *første ledd* er å bidra til at gårdeiere ikke skal oppleve plikten til å gi tilbyder tilgang til utleveringspostkasse som risikabel. Bestemmelsen søker å ivareta behovet for en vurdering av tilbyders egnethet før det gis tilgang til utleveringspostkasse. Det foreslås derfor at tilbyder må ha tillatelse fra myndigheten for å kreve tilgang. Slik tillatelse gis etter en helhetsvurdering av tilbyders sikkerhetsrutiner med videre. Myndigheten kan sette vilkår for slik tillatelse, for eksempel kan det stilles krav om politiattest, jf. § 33. Vilkårene knyttet til tillatelsen må være relevante og forholdsmessige.

Det foreslås i *annet ledd* at tilbyder med tillatelse etter første ledd kan inngå avtale med eier av utleveringspostkasse om tilgang. Slik avtale kan for eksempel innebære å gi tilbyder tilgang til nøkkel. Det foreslås dessuten at den som anmoder om tilgang skal dekke kostnadene med å etablere tilgang. Slike kostnader begrenses til direkte kostnader knyttet til å gi tilgang, som for eksempel kostnaden for ekstra nøkler til eiendommen, postkassen og postboksanlegg.

Ved vurdering av om anmodningen er rimelig, angir bestemmelsen en rimelighetsstandard som innebærer at det skal foretas en avveining mellom eiers interesser og tilbyders interesse i å få tilgang til utleveringspostkasser som ikke er allment tilgjengelige. Det vil blant annet kunne legges vekt på hvorvidt tilgang vil medføre sikkerhetsmessige ulemper eller om tilgangen vil være praktisk og økonomisk u hensiktsmessig.

Det foreslås i *tredje ledd* å pålegge leveringspliktig tilbyder å la annen tilbyder tre inn i eksisterende avtale med postkasseseiere, for å få tilgang til utleveringspostkasse. Andre tilbydere kan således velge om de vil nytte denne retten, eller om de selv vil inngå individuelle avtaler med postkasseseier. Dersom tilgang gis av tilbyder med leveringsplikt, skal vilkårene være åpne, objektive og ikke-diskriminerende. Hensynet bak disse kravene er at leveringspliktig tilbyder ikke skal kunne misbruke sin sterke markedsposisjon slik at når en

tilbyder får tilgang, så skal andre konkurrenter gis tilsvarende betingelser, både hva pris og kvalitet angår.

Det foreslås i *fjerde ledd* at myndigheten får hjemmel for tilbakekall av tillatelse ved brudd på vilkår. Alvorlige eller gjentatte brudd på vilkårene vil normalt føre til at tillatelsen trekkes tilbake. Dette medfører at bevisbyrden i disse tilfellene snus slik at tilbyder må godtgjøre at bruddene er uten betydning for godkjenningen. Eksempelvis vil bestemmelsen omfatte situasjoner hvor den som innehar tillatelsen også vil være nærmest til å besitte informasjonen som er nødvendig for å bringe de faktiske forhold på det rene, eller hvor tilbyder burde ha sikret bevisene bedre. Slike særskilte bevisregler følger til dels av rettspraksis, men finnes også i lovgivningen.

For andre brudd på vilkår i første ledd vil det måtte foretas en forholdsmessighetsvurdering mellom brukernes beskyttelsesbehov og hensynet til tilbyders virksomhet. Hensynet til brukerne vil bli tillagt stor vekt, og kan føre til at tillatelse trekkes tilbake.

Utkastet til *femte ledd* gir hjemmel for å stille vilkår for tillatelse etter første ledd i forskrift eller enkeltvedtak. Det vil kunne være aktuelt å stille krav til egnethet for personell som skal gis ansvar for nøkler til eiendom, betryggende oppbevaring av nøkler, plikt til rapportering av tapt nøkkel med videre.

Til § 37 Ettersending og videreformidling av postsending

Bestemmelsen regulerer både feiladresserte og feilinnleverte fysiske postsendinger. Med feiladressert menes postsendinger som er påført galt eller ufullstendig navn eller adresse. Med feilinnlevert menes postsending som er levert til annen tilbyder enn den som var ment å formidle sendingen, for eksempel puttet i feil tilbyders innsamlingskasse eller påsatt frankering fra feil tilbyder.

Bestemmelsens *første ledd* pålegger alle tilbydere å sørge for å ettersende feiladresserte postsendinger. Bestemmelsen er ment å sikre at alle sendinger kommer til rette adressat eller avsender, dersom det ikke er mulig å levere til adressat.

Bestemmelsens *annet ledd* gjelder bare tilbydere med leveringsplikt. Tilbyder med leveringsplikt pålegges å imøtekomme enhver rimelig anmodning om videreformidling av postsending etter første ledd til åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår. Dette innebærer at tilbyder har plikt til å videreformidle feiladressert og feilinnlevert post til samme eller likeverdig kvalitet og vilkår til konkurrerende tilbyder som til egen virksomhet, datterselskap eller samarbeidspartnere. I rimelighetsvurderingen vil det sentrale hensyn være at posten skal frem, det vil si at hensynet til avsender og mottaker veier tyngst.

Bestemmelsen skal sikre at enhver tilbyder som ønsker å tilby formidling i et større geografisk område og under eget firmanavn skal gis mulighet til det.

I *tredje ledd* gis myndigheten kompetanse til nærmere å fastsette omfanget av plikten til å tilby ettersending og videreformidling. Dette vil først og fremst være aktuelt dersom markedet ikke selv kommer frem til hensiktsmessige løsninger.

Til 35 Offentlig postnummersystem

Det gjeldende offentlige postnummersystem er etablert av det statlige Postverket og forvaltes i dag av Posten. Postnummersystemet er en fellesressurs for riktig adressering av

postsendinger i Norge. Det vises til at allmennheten bruker postnummer som en naturlig og nødvendig del av egen og andres adresser. Det offentlige postnummersystemet skal bidra til å sikre effektiv formidling av postsendinger i hele landet. For å sikre at kompetent instans også ivaretar en helhetlig vurdering av samfunnsøkonomiske konsekvenser ved omlegging av postnummersystemet foreslås det fastsatt lovhjemmel for rettigheter, plikter og forvaltning av postnummersystemet. Bestemmelsen skal sikre at det tas tilstrekkelig hensyn til konsekvenser ut over postformidling ved eventuelle omlegginger av postnummersystemet.

Departementet har vurdert om det offentlige postnummersystemet også i fremtiden bør forvaltes av Posten, eller om dette bør endres slik at forvaltning gjøres av myndigheten ved Post- og teletilsynet. Departementet mener at begge løsninger kan ha gode grunner for seg. Dagens postnummersystem ble i sin tid laget av Postverket. Forvaltningen av postnummersystemet ble overført fra Postverket til Posten. Postens forvaltning har vært gjort på en måte som ikke har ført til verken store, eller hyppige konflikter. Posten har både erfaring og kompetanse på forvaltning av postnummersystemet.

Imidlertid legger departementet til grunn at postnummersystemet er en naturlig del av brukernes adresse og i praksis utgjør en begrenset ressurs som må anses som en såkalt "essensiell fasilitet" for postdistribusjon. Det forutsettes at tilgang til dette systemet er nødvendig for å kunne distribuere post, da det ikke finnes noe reelt eller potensielt alternativ som kan ivareta postnummersystemets funksjon. Offentlig forvaltning av postnummersystemet fremstår som nødvendig for å sikre interoperabilitet mellom tilbyderne. På denne bakgrunn foreslås derfor at postnummersystemet forvaltes av myndigheten som en offentlig ressurs.

Etter *første ledd* foreslås det at postnummersystemet skal forvaltes som en offentlig fellesressurs av myndigheten. Det foreslås videre at endringer i det offentlige postnummersystemet skal høres hos interesserte parter, godkjennes av myndigheten og offentliggjøres. Endringer i denne sammenheng kan blant annet innebære omlegging av postnummersystemet fra fire til fem siffer, skifting av postnummer for en adresse eller introduksjon av nye postnummer. Denne opplistingen er ikke uttømmende. Hensiktsmessig offentliggjøring vil for eksempel være offentlig kunngjøring i dagspressen og informasjon på tilbyders hjemmesider (elektroniske media).

Av *annet ledd* følger det at berørte parter skal få nok tid til intern tilpassing til et nytt system. En gjennomføring av endringer i postnummersystemet kan derfor først skje minst et halvt år etter at myndigheten har gitt sin godkjenning. Myndigheten kan likevel bestemme at en endring skal tre i kraft på et annet tidspunkt. Dette kan være aktuelt med kortere frist for endringer av mindre inngripende karakter. Tilsvarende vil fristen kunne bli lengre ved større og svært inngripende endringer.

I *tredje ledd* slås det fast at forvaltning av det offentlige postnummersystemet ikke medfører erstatningsansvar fra myndigheten når det foretas omdisponering av postnumre. Dette gjelder både overfor tilbydere og kunder.

Etter *fjerde ledd* får myndigheten kompetanse til å gi forskrift om forvaltning av det offentlige postnummersystemet.

Til § 39 Tildeling av postnummer

Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 38 som gir myndigheten hjemmel for å pålegge andre å forvalte det offentlige postnummersystemet.

Tildeling av postnummer til andre tilbydere av posttjeneste vil først og fremst være aktuelt i forbindelse med postboksanlegg. Eget postnummer kan blant annet gi seg utslag i raskere innsortering enn ved formidling til gateadresse eller eventuelt en postboksadresse hos annen tilbyder. Ved bruk av eget postnummer vil innsortering gå raskere fordi postsendingene skilles ut på et tidligere stadium i sorteringsprosessen (inngående sortering).

Etter *første ledd* skal forvalter av de offentlige postnummersystem imøtekomme enhver rimelig anmodning om tildeling av særskilt postnummer. I vurderingen av om en anmodning er rimelig, jf. merknadene til § 37, må det foretas en avveining av tilgjengelighet, samt nåværende og fremtidig knapphet i postnummersystemet opp mot tilbyders behov. Det vises til at gjeldende postnummersystem er basert på fire sifre og at det i enkelte situasjoner kan oppstå knapphet på ledige nummer dersom den geografiske tilhørigheten opprettholdes. En tildeling skal gis på ikke-diskriminerende vilkår, dette medfører blant annet at det skal gis tilgang på samme eller likeverdige vilkår som egen virksomhet, datterselskaper eller partnervirksomhet. Tilbyder som har fått avslag på sin anmodning kan påklage avslaget til myndigheten. Dette gjelder både dersom myndigheten selv forvalter postnummersystemet og dersom et privat rettssubjekt forvalter postnummersystemet jf. etter tredje ledd.

I *annet ledd* gis myndigheten kompetanse til i forskrift å fastsette nærmere kriterier for tildeling av postnummer. For eksempel vil det være aktuelt å gi regler om adgangen til å tildele storkunder egne postnummer. Videre vil det være aktuelt å gi nærmere bestemmelser om adgang til å gjøre unntak fra kravet dersom tildeling av postnummer vil innebære uforholdsmessig store endringer i postnummersystemet, eller tildeling på annen måte ikke vil sikre samfunnsøkonomisk gunstig utnyttelse av den ressursen postnummersystemet er.

Til § 40 Adresseregister

Bestemmelsen er ny og er ment å bidra til å redusere antallet feilsendte postsendinger. Feil adresse på postsendinger koster i dag tilbydere av posttjeneste store beløp og det er i samfunnets interesse at adresseregistrene er av så god kvalitet som mulig. Hensynet bak bestemmelsen er videre å forhindre konkurransevridning.

Posten har i dag et adresseregister som inkluderer et system for registrering av adresseendringer uten at dette er pålagt av myndigheten. Det foreslås i *første ledd* å lovfeste at leveringspliktig tilbyder skal etablere og drifte et adresseregister.

Etter *annet ledd* skal tilbyder av leveringspliktige tjenester gi tilgang til adresseregisteret til registrerte tilbydere, Folkeregisteret og annen offentlig myndighet i medhold av lov. Adresseinformasjon omfatter her informasjon om hvor postsendinger utleveres til mottaker. Dette innebærer at også postboksadresser og poste restante anses som adresseinformasjon. Utleveringsplikt til andre tilbydere omfatter ikke hemmelig adresse av hensyn til bruker med slik adresse. Tilbyder har en plikt til å beskytte utsatt brukere for å minske risikoen for at sensitiv informasjon kommer på avveie.

Det foreslås at tilgang til adresseregister skal gis på åpne, objektive og ikke-diskriminerende vilkår, jf. merknaden til § 37. Hensynet bak bestemmelsen er å forhindre mulige negative

konkurransemessige effekter. Kravet om andre tilbyders tilgang til leveringspliktig tilbyders adresseregister omfatter bare såkalte rådata, det vil si navn og adresse. Slike rådata omfatter ikke eventuelt verdiøkning som leveringspliktig tilbyder av eget tiltak tilfører registeret.

Myndigheten kan etter *tredje ledd* gi forskrift om tilgang til og forvaltning av adresseinformasjon, herunder at tilbyder skal sørge for å ha et hensiktsmessig system for behandling av slik informasjon, sikre at systemet er i overensstemmelse med personopplysningsloven og at det ikke gis opplysninger i strid med taushetsplikt.

Merknader til kapittel 6

Til § 41 Mekling i tvister mellom tilbydere

Formålet med en ny bestemmelse om mekling er å sikre en alternativ tvisteløsningsmekanisme som kan bidra til å løse tvister mellom tilbydere av posttjeneste og sikker digital posttjeneste på en rask og kostnadseffektiv måte.

Mekling innebærer at myndigheten trer inn som en nøytral tredjeperson i frivillige forhandlinger mellom partene i et forsøk på å komme frem til en minnelig løsning. Mekling kan være et hurtigere løsningsalternativ enn en rettslig prosess, og kan settes i gang på et tidlig stadium i tvisten. Dette vil kunne spare partene for tid og ressurser, samt at en løsning i minnelighet kan bidra til å unngå at forretningsmessige bånd brytes. Mekling åpner videre for fleksible løsninger som partene kan enes om.

Alle typer tvister vedrørende rettigheter og plikter som reguleres av lov om posttjenester kan gjøres til gjenstand for mekling etter bestemmelsen. Dette innebærer at tvister kan løses ved megling uavhengig av om de gjelder generelle rettigheter og plikter i lov eller i medhold av lov, vedtak som er gitt med rettsgrunnlag i eller i medhold av lov eller andre konflikter knyttet til loven.

Det er et vilkår for mekling at det fremmes en meklingsanmodning fra en av partene og at begge parter samtykker i mekling. Myndigheten skal forelegge meklingsanmodningen for den annen part for eventuelt samtykke. Dersom myndigheten etter en helhetsvurdering finner at saken ikke egner seg for mekling, kan myndigheten avvise meklingsanmodningen. Det stilles krav om at anmodning skal være skriftlig. Dette vil gi større sikkerhet for at tidspunktet for fristavskjæring og andre angjeldende tidsfrister i forbindelse med meglingen, kan beregnes nøyaktig.

Dersom myndigheten finner at meklingen ikke vil føre frem, kan meklingen når som helst avsluttes. Myndigheten kan utøve stor grad av skjønn i forbindelse med meklingsinstituttet. Blant annet er spørsmålet om meklingsanmodningen skal etterkommes, hvorvidt og når megling skal avbrytes og fastsettelse av eventuelle tidsfrister og vilkår, overlatt til myndighetens skjønn. Dersom myndigheten under meglingen kommer til at den neppe vil føre til en løsning for partene, at partene oversitter frister satt av myndigheten eller på annen måte trenerer eller gjør forhandlingene vanskelig, vil det være naturlig for myndigheten å vurdere å avbryte meglingen så snart som mulig. Partene kan på ethvert tidspunkt trekke samtykke til mekling, og meklingsprosessen skal da avsluttes.

Til § 42 Tilbyders klageordning

I dag er Posten gjennom sin konsesjon pålagt å ha en klageordning slik at brukerne kan få behandlet et hvert spørsmål om tjenester omfattet av konsesjonen. Dette omfatter de leveringspliktige tjenestene. I et fullt ut liberalisert postmarked vil det være et behov for å sikre at alle tilbydere har en hensiktsmessig og forsvarlig klageordning for sine brukere. Det foreslås derfor i *første ledd* at alle tilbydere av posttjeneste og sikker digital posttjeneste skal ha en klageordning.

Klage skal rettes til tilbyder av posttjenesten eller den sikre digitale posttjenesten. Retten til å klage gjelder både for avsender og mottaker av postsending.

I annet ledd stillers visse overordnede krav til hvordan ordningen skal praktiseres. Herunder at klager skal behandles vederlagsfritt av tilbyder, og at klagen fra brukerne skal behandles raskt.

Tredje ledd pålegger tilbyder opplysningsplikt overfor bruker til både å opplyse om egen klageordning og brukerklagenemnda, jf. § 43. Opplysningene skal være lett tilgjengelige og gis på en hensiktsmessig måte, for eksempel på tilbyders hjemmeside, i avtalevilkår eller oppslag på ekspedisjonssteder.

Myndigheten kan i forskrift stille nærmere krav til klageordningen, jf. *fjerde ledd*. Dette kan være regler om omfang, innhold, rapportering om og organisering av tilbyders klageordning. Det vil særlig kunne være aktuelt å benytte forskriftshjemmelen til å stille andre krav til leveringspliktig tilbyders klageordning enn for øvrige tilbyders klageordning.

Til § 43 Brukerklagenemnd for posttjenester

Postdirektivet artikkel 19 stiller krav til at det skal være transparente, rimelige og enkle tvisteløsningsalternativer for brukere av posttjenester. Videre har Barne- og likestillingsdepartementet igangsatt arbeid med implementering av to nye EU-rettsakter om alternativ tvisteløsning i forbrukertvister (direktiv 2013/11/EU og forordning nummer 524/2013). Eksisterende og nye brukerklagenemnder må tilpasses de nye EU-kravene som legger opp til tvisteløsningstilbud med en felles ramme for kvalitet og prosess. EU pålegger medlemsstatene å sørge for at det opprettes utenrettslige tvisteløsningsorganer av god kvalitet for alle typer varer og tjenester, med noen unntak, både for innenlands og grenseoverskridende forbrukerkjøp. Dette vil også gjelde forbrukerklager på postområdet. Det foreslås i utkastet til ny postlov at det skal opprettes en Brukerklagenemnd for posttjenester som skal behandle visse typer forbrukerklager og klager fra små bedrifter. I den forbindelse må det vurderes nærmere om det skal opprettes en ny nemnd, eller om disse oppgavene skal legges til en allerede eksisterende nemnd.

I første ledd foreslås å opprette en brukerklagenemnd som skal behandle klager fra fysiske personer og små bedrifter. Slike brukere kan dermed påklage tilbyders avgjørelser etter § 42 til brukerklagenemnda. Brukerklagenemnda skal ikke behandle tvister om saker som gjelder sikker digital posttjeneste.

Bestemmelsen omfatter klagesaker etter lovens § 19 om utleveringspostkasse, § 20 om flytting av utleveringspostkasse, § 21 om bevegelseshemmede, § 27 om avsender råderett, § 29 om erstatning for tap, skade og forsinkelse § 30 om ansvarsbegrensing og § 37 om ettersending og videreformidling av postsending. Bakgrunnen for at det er saker etter disse

bestemmelsene som foreslås å kunne bringes inn for brukerklagenemnd for avgjørelse, at det i disse sakene vil være egnet til å avgjøres i en brukerklagenemnd. Det vises blant annet til at når det gjelder tvister etter § 19, § 20 og § 21 om plassering av utleveringspostkasser, er dette saker som erfaringsmessig kan være av stor betydning for den enkelte bruker. Det anses derfor viktig å sikre at bruker kan få saken ytterligere behandlet i tillegg til tilbyders klagebehandling etter § 42. I erstatningssaket etter § 29 legges det opp til at brukerklagenemnda både skal kunne avgjøre om klager har rett til erstatning etter bestemmelsen, og utmålingen av erstatningens størrelse.

Det legges opp til at klageordningen skal være et lavterskeltilbud. Det følger av annet ledd at behandlingen skal være rask og rimelig. Et av hovedhensynene for brukerklagenemnda er at klageordningen skal være rimelig å benytte for klageren. Det legges opp til at nemnda skal organiseres slik at klageprosessen er såpass enkel at partene ikke er avhengig av juridisk bistand for å delta, fordi dette øker kostnadene. Fordi nemndas behandling skal være raskt og rimelig, vil det ligge en begrensning i hvor strenge krav som kan stilles til nemndas saksforberedelse før avgjørelse fattes. Innenfor denne rammen legges det til grunn at avgjørelsen skal være så riktig som mulig. Det settes også krav til at behandlingen skal være rettferdig. Det ligger i dette at ordningen skal være en tillitvekkende ordning som ivaretar begge parter interesser på en god måte. Brukerklagenemndas organisering og sammensetning skal ivareta balansen mellom nærings- og forbrukerinteresser.

Imidlertid vil en hurtig og rimelig behandling kunne gå noe på bekostning av rettssikkerheten. Det må derfor være mulighet for partene å bringe saken inn for domstolene til mer grundig behandling dersom en av partene skulle ønske dette.

Brukerklagenemndas avgjørelser er ikke enkeltvedtak men rådgivende uttalelser som kan bringes inn for domstolen, jf. ovenfor.

Det følger av *tredje ledd* at bruker først må rette klager til sin tilbyder før det rettes henvendelse til brukerklagenemnda, jf. § 42. dersom tilbyder ikke orienterer klager om forventet behandlingstid og ikke svarer innen rimelig, kan brukerklagenemnda likevel behandle saken. En standard på hva som ansees som rimelig tid utvikles gjennom brukerklagenemndas praksis.

Fjerde ledd presiserer at det er et vilkår for å få saken behandlet i brukerklagenemnda at klager har saklig interesse i saken, det vil si at klager enten er part eller har rettslig interesse i saken. Klager kan være en fysisk person eller en liten bedrift. Bedrifter med markedsrett til å løse saken på andre måter, ansees ikke å falle inn under ordningen. Den nærmere grensegangen mellom en liten bedrift kan avgjøres gjennom nemndas praksis.

Femte ledd presiserer at brukernemnda skal finansieres av tilbyderne som omfattes av ordningen.

Etter *sjette ledd* kan det gis nærmere regler om organisering, saksbehandling og finansiering av en slik nemnd, og om eventuell plikt for tilbydere til å delta i og finansiere nemndas virksomhet. I tillegg vil myndigheten ved enkeltvedtak kunne unnta enkelte tilbydere fra deltagelse i en nemnd. Et slikt unntak vil kunne være aktuelt for tilbydere som er små og/eller er i en oppstartsfase, slik at deltagelse og finansiering av en brukerklagenemnd vil kunne fremstå som svært byrdefull.

Til § 44 Klage til myndigheten

Bestemmelsen er ny. Post- og teletilsynet fører i dag et overordnet tilsyn med at Posten opptrer i samsvar med postregelverket, herunder konsesjonen. Post- og teletilsynet mottar en rekke henvendelser fra brukere om slike saker. Etter gjeldende rett er det ikke formalisert en klageordning som gir Post- og teletilsynet kompetanse til å fatte vedtak i disse sakene. Departementet foreslår derfor i *første ledd* at det lovfestes en klageadgang slik at Post- og teletilsynet skal behandle klager fra brukere av posttjeneste og sikker digital posttjeneste.

Klageordningen gjelder klager som ikke faller inn under Bruerklagenemndas kompetanse. Dette innebærer at klager som ikke faller inn under § 43, slik som for eksempel klager på brudd på taushetsplikten, jf. § 31, kan bringes inn for Post- og teletilsynet. Ikke alle klager vil egne seg for å fatte enkeltvedtak. Slike saker vil kunne følges opp gjennom tilsyn etter kapittel 7.

På bakgrunn av at det må forventes å oppstå behov som følger av konkurransen i et liberalisert marked, foreslås det i *annet ledd* nummer 1 at tvister mellom tilbydere kan påklages til Post- og teletilsynet. Slike klager kan gjelde om rettigheter eller plikter etter lov eller forskrift gitt med hjemmel i lov. Tilsvarende foreslås at tvister mellom tilbydere av sikker digital tjeneste kan klages inn til Post- og teletilsynet, jf. nummer 2. Videre foreslås det i nummer 3 at tvister mellom tilbyder og eier av utleveringspostkasse om tilgang til avlåste utleveringspostkasser etter § 36 kan påklages til Post- og teletilsynet. Bakgrunnen for forslaget i nummer 3 er at det kan oppstå konflikt om hvorvidt det foreligger en rimelig anmodning om tilgang, og at eier av utleveringspostkasser bør kunne få avklart dette spørsmålet hos myndigheten. Post- og teletilsynet vil gjennom forvaltningspraksis kunne klargjøre hva som utgjør en rimelig anmodning i slike saker.

Det fremgår av *tredje ledd* at departementet er klageinstans på enkeltvedtak fattet av Post- og teletilsynet. Dette følger forvaltningslovens alminnelige system om klager.

Fjerde ledd åpner for en videreføring av dagens ordning der det i gjeldende postforskrift i § 18 fremgår at Planleggings- og samordningsdepartementet er klageinstans for enkeltvedtak fattet av Post- og teletilsynet i klagesaker av konkurransemessig karakter. Fjerde ledd foreslås at Kongen kan beslutte at ordningen med å skille ut kompetansen som klageinstans i saker av konkurransemessig betydning fra det departement som forvalter statens eierinteresser i Posten kan videreføres i henhold til myndighetsfordelingen etter § 5 der det fremkommer at Kongen kan bestemme at andre offentlige myndigheter kan få kompetanse etter loven på begrensede områder.

Merknader til kapittel 7

Til § 45 Tilsyn

Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende postlovs bestemmelser om tilsyn og kontroll ved å gi hjemmel for å føre tilsyn med postmarkedet.

Første ledd fastlegger at myndigheten skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Dette inkluderer både tilsyn av eget tiltak og oppfølging av anmodning fra enhver som har rettslig interesse i en sak om å vurdere spørsmål om en tilbyder har opptrådt i strid med krav i eller i medhold av loven.

Tilsyn vil kunne omfatte innhenting av informasjon i en nærmere angitt sak, kontroll i form av stikkprøver og måling, men er ikke begrenset til dette. Tilsyn kan også omfatte for eksempel kartlegging av markedsaktører, utarbeiding av statistikk og informasjon til brukere av posttjenestene. Myndigheten kan nytte bistand fra andre til å utføre tilsynet, for eksempel vil det kunne være aktuelt for myndigheten å nytte teknisk bistand fra en uavhengig ekstern fagspesialist. Tilsynet skal både omfatte tekniske eller praktiske forhold, tilsyn med avtaler mellom tilbydere og mellom tilbyder og bruker, samt vilkår i disse. Det kan også være aktuelt å nytte bistand for å gå inn i regnskapstall og økonomiske beregninger som må gjennomgås og vurderes.

Annet ledd gir hjemmel for å gi forskrifter om tilsyn. I forskrift kan det også gis regler om dekning av påløpte omkostninger ved tilsyn.

Til § 46 Medvirkning ved tilsyn

Bestemmelsen er ny i forhold til tidligere postlov. Hensynet bak bestemmelsen er at myndigheten for å kunne utføre sine oppgaver etter loven, ofte vil være avhengig av samarbeid fra den det skal føres tilsyn med. Bestemmelsen fastsetter derfor en plikt for tilbyder til å medvirke. Myndigheten har krav på å få adgang til de områder og lokaler som eies, brukes eller på annen måte kontrolleres av virksomheten. Dette gjelder også for områder og lokaler som er definert som skjermingsverdig objekt i sikkerhetsloven § 3. Denne adgangen hører sammen med tilsynets krav på tilgang til sikkerhetsgradert informasjon i § 47 om opplysningsplikt. Ved manglende medvirkning kan myndigheten gjøre bruk av sanksjonsvirkemidlene i kapittelet (tvangsmulkt med videre).

Til § 47 Opplysningsplikt

Første ledd gir hjemmel til å kreve opplysninger som er nødvendige for effektiv gjennomføring av lov og vedtak. Opplysninger kan også innhentes for gjennomføring av internasjonale forpliktelser og på vegne av EFTAs overvåkningsorgan og tilsvarende myndighet iht. internasjonale forpliktelser som Norge har sluttet seg til. Bestemmelsen setter ingen begrensninger på hvilken type opplysninger som kan kreves inn basert på opplysningenes innhold, forutsatt at de er knyttet opp mot gjennomføringen av regelverket. I et liberalisert postmarked vil det særlig kunne være behov for å innhente opplysninger om finansielle forhold, for eksempel i forbindelse med vilkår for tilgang etter lovens kapittel 5.

Pålegg om utlevering av opplysninger er en prosessledende beslutning og ikke et enkeltvedtak. Det forutsettes imidlertid likevel at innhenting av informasjon begrunnes i det enkelte tilfellet. Pålegg om utlevering av opplysninger kan påklages etter forvaltningsloven § 14. Dersom tidligere innhentede opplysninger videresendes til EFTAs overvåkningsorgan eller tilsvarende myndighet, så skal berørte tilbydere opplyses om dette. Kravet om å sende inn opplysninger skal være forholdsmessig og derfor ikke representere en utilbørlig byrde for mottakeren. Opplysningsplikt kan pålegges individuelt eller generelt. Generell opplysningsplikt kan for eksempel pålegges i forbindelse med registrering. Plikten kan pålegges i det enkelte tilfellet eller det kan fastsettes en løpende plikt til å innlevere opplysninger i forbindelse med for eksempel statistikkformål.

Annet ledd innebærer at myndigheten kan kreve utlevert opplysninger så vel skriftlig som muntlig. Adgangen til å innhente opplysninger muntlig kan være viktig i saker hvor rask handling er påkrevd. Muntlig innhenting av opplysninger som nevnt i annet ledd må skje på en måte som er betryggende i forhold til de krav som stilles til datasikkerhet. Fristens lengde må fastsettes ut fra en konkret vurdering. Dersom opplysningene nektes innlevert, ikke

innleveres til fastsatt tidspunkt eller ikke oppfyller angitt og hensiktsmessig detaljeringsnivå, kan det ilegges tvangsmulkt. Det er foreslått en hjemmel for tvangsmulkt i § 53.

Tredje ledd er i utgangspunktet vidtrekkende ved at unntaket fra taushetsplikt også har henvisning til annen lovgivning. Taushetsplikt som måtte følge av pålegg eller avtale tas med for å klargjøre at avtaleparter ikke kan innskrenke bestemmelsens rekkevidde, heller ikke ved pålegg eller løfte om taushet.

Til § 48 Internasjonal utveksling av taushetsbelagt informasjon

Bestemmelsen legger forholdende til rette for et effektivt internasjonalt samarbeid på postområdet. Hensikten med *første ledd* er å sikre informasjonsutveksling med hensyn til Norges internasjonale avtaleforpliktelser. Slike internasjonale avtaleforpliktelser kan for eksempel være forpliktelser etter EØS-avtalen eller etter Verdenspostforeningens regelverk. Informasjonen som utveksles kan innhentes etter § 47.

For å sikre konfidensialitet kan opplysningene i henhold til *annet ledd* bare videreformidles med samtykke fra myndigheten og begrenset til det formålet samtykket omfatter.

Myndigheten gis i *tredje ledd* kompetanse til å regulere utveksling av taushetsbelagt informasjon i forskrift, det kan også fattes enkeltvedtak om slik utveksling av informasjon.

Til § 49 Pålegg om retting og endring mv.

Pålegg om retting eller endring kan gis dersom krav gitt i eller i medhold av loven ikke er oppfylt. Pålegg om retting eller endring kan videre gjelde avtaleinngåelse eller utforming av vilkår i avtaler mellom tilbydere av posttjenester og sikker digital posttjeneste, for eksempel avtaler om tilgang til elementer i postnettet.

Plikter som ikke følger direkte av lov eller forskrift kan ikke gjøres gjeldende før plikten er fastsatt i enkeltvedtak. Myndigheten kan begrunne pålegget ut fra forhold som ligger forut i tid, men pålegget om retting og endring vil gjelde fra vedtakstidspunktet og fremover i tid. I pålegget kan det stilles vilkår for at virksomheten skal være i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av loven. Eventuell frist for å gjennomføre et pålegg må tilpasses de forhold som kreves rettet eller endret.

Dersom pålegg om retting eller endring ikke etterkommes, kan det føre til tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr etter § 53 og § 52.

I bestemmelsens annet ledd gis myndigheten kompetanse til å pålegge avtaleinngåelse og å fastsette avtalevilkår i avtaler mellom tilbydere og mellom tilbyder og bruker. Eksempelvis kan pålegg av avtaleinngåelse gjelde avtaler etter § 36 om tilbyders tilgang til utleveringspostkasser. Fastsetting av avtalevilkår kan for eksempel også gjelde for standard leveringsvilkår overfor bruker.

Til § 50 Oppsigelse og tilbakekall

Det foreslås i *første ledd* at myndigheten får hjemmel til å si opp avtale etter § 6 eller trekke tilbake tillatelse gitt i medhold av § 18 og § 28 dersom det et foreligger vesentlige eller gjentatte brudd på vilkårene, og pålegg om retting eller endring etter § 49 ikke etterkommes. Myndigheten kan i slike tilfeller også vurdere et mindre inngripende tiltak.

”Gjentatte brudd” må normalt ha en viss alvorlighetsgrad og omfang for et tilbakekall. Gjentatte brudd kan samlet sett få et så stort omfang at bruddene også må anses som et vesentlig brudd på vilkårene, og føre til tilbakekall. Bestemmelsen åpner for at avtale kan sies opp eller tillatelse trekkes tilbake dersom andre forhold gjør det ”nødvendig”. Eksempelvis vil dette kunne omfatte situasjoner hvor endringer i internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til fordrer en omfattende endring.

Videre foreslås det i *annet ledd* at tillatelse eller avtale kan trekkes tilbake eller sies opp med virkning tidligst ett år fra det er sendt forhåndsvarsel etter forvaltningsloven. Bakgrunnen for fristen er at leveringspliktig tilbyder skal gis tilstrekkelig tid til omstilling. Det foreslås at oppsigelse eller tilbakekall trer i kraft umiddelbart dersom det er brudd på vilkår som utgjør en overhengende fare for at tilbud om leveringspliktig posttjenester ikke opprettholdes. Bestemmelsen vil være forbeholdt ekstraordinære tilfeller.

Til § 51 Internkontroll

Bestemmelsen gir hjemmel for å gi forskrift om etablering av interne kontrollsystem, endring av kontrollsystem og dokumentasjon for å sikre at kravene fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt.

Bestemmelsen viderefører hjemmelen til å gi forskrift om internkontroll i gjeldende postlov § 19. Adgangen til å pålegge internkontroll har hittil ikke vært benyttet. Slike systemer for internkontroll bør ikke pålegges før man har tilstrekkelig erfaring med hvordan et nytt regelverk etterleves. Særlig for mindre aktører vil krav om internkontroll kunne oppleves som en etableringshindring. Dersom det i praksis viser seg å være behov for å stille krav til internkontroll vil dette kunne gjøres i forskrift. Forskrift vil kunne gis dersom det er behov for å effektivisere tilsynet med at viktige samfunnsmessige hensyn ivaretas i et marked med økende konkurranse.

Til § 52 Overtredelsesgebyr

Det foreslås innført et nytt og vidtfavnende sanksjonsmiddel i form av overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyr har som formål å virke som sanksjon for brudd på en pliktbestemmelse i loven, forskrift eller enkeltvedtak. I motsetning til tvangsmulkten knytter sanksjonen seg til forhold i fortiden. Overtredelsesgebyr har likhetstrekk med ordinær bøtestraff men det er forskjeller mellom denne sivilrettslige reaksjonen og strafferettslige bøter. Reglene i straffeloven og straffeprosessloven kommer eksempelvis ikke til anvendelse ved vedtak om overtredelsesgebyr, som anses som en type forvaltningssanksjon. Vedtak om overtredelsesgebyr regnes som straff etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 6. Ileggelse av både overtredelsesgebyr, som en sivilrettslig reaksjon etter § 59 og bøter som en strafferettslig reaksjon etter § 62 for samme forhold, vil være i strid med EMKs tilleggsprotokoll 7 artikkel 4 nummer 1 som forbyr dobbeltforfølgning. Forhold man allerede har blitt felt eller frikjent for skal en ikke forfølges på nytt for. Skjæringstidspunktet for vern mot dobbeltstraff inntreffer imidlertid først når et eventuelt forelegg er vedtatt eller dom foreligger.

Plikt til å betale overtredelsesgebyr forutsetter et enkeltvedtak.

Etter *første ledd* kan både foretak og fysiske personer ilegges overtredelsesgebyr. På postområdet vil det være mest aktuelt å rette et vedtak om overtredelsesgebyr mot et foretak, men vil det også kunne være behov for å ansvarliggjøre fysiske personer. Det vil for eksempel kunne være aktuelt å ilegge fysiske personer overtredelsesgebyr, dersom en eier av

utleveringspostkasse eller postboksanlegg ikke imøtekommer en rimelig anmodning om tilgang til slikt anlegg etter postloven § 36.

Når det gjelder foretak presiseres det at dette gjelder enten det er foretaket selv eller noen som handler på vegne av foretaket som begår slike overtredelser som angitt i første ledd nummer 1 til 4. Dette gjelder enten det er foretaket selv eller noen som handler på vegne av foretaket som begår overtredelser nevnt i første ledd punktene 1 til 4. Dette innebærer at det ikke er nødvendig at en overtredelse er foretatt av et foretaks eiere eller øverste ledelse, men at foretaket også kan bli ansvarlig for atferden til andre som handler på vegne av foretaket. Bestemmelsen er ikke begrenset til å gjelde ansatte i foretaket.

Det er et vilkår for å ilegge overtredelsesbot at overtredelsen er forsettlig eller uaktsom fra foretakets side eller den som handler på vegne av foretaket. Det er tilstrekkelig med simpel uaktsomhet. Beviskravet ved illeggelse av overtredelsesgebyr er alminnelig sannsynlighetsovervekt.

I *annet ledd* er det fastsatt hvilke momenter det skal legges vekt på ved utmålingen av overtredelsesbot. Bestemmelsen inneholder ingen uttømmende oppregning av hvilke momenter det kan legges vekt på. Nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr kan bli gitt av myndigheten i forskrift eller enkeltvedtak, jf. fjerde ledd.

I *tredje ledd* er det gitt bestemmelser om foreldelse av adgangen til å ilegge overtredelsesbot. Overtredelser foreldes etter 5 år. Fristen avbrytes når myndigheten meddeler et foretak at det foreligger mistanke om overtredelse av loven eller vedtak truffet i medhold av den. Fristreglene i straffeloven kapittel 6 anvendes tilsvarende så langt de passer.

Til § 53 Tvangsmulkt

Bestemmelsen innfører regler om tvangsmulkt. For å sikre at regler med hjemmel i loven overholdes, foreslås en hjemmel for myndigheten til å kunne treffe vedtak om en daglig løpende mulkt til staten til forholdet er rettet opp. Dette kan bl.a. gjelde ved vedtak etter § 7, § 19, § 20 og § 21. Myndigheten vil i enkeltvedtak bestemme på hvilket tidspunkt man skal fastsette tvangsmulkten og når den skal begynne å løpe når vilkårene for dette er til stede. Det kan fastsettes tvangsmulkt samtidig med at vedtak treffes for å sikre etterlevelse, eller på et senere tidspunkt dersom det viser seg at vedtaket ikke blir respektert. I praksis bør det først ilegges tvangsmulkt når det viser seg at vedtakene ikke blir respektert. Men tvangsmulkt kan ilegges samtidig med vedtaket dersom den vedtaket retter seg mot på forhånd har gitt uttrykk for at han ikke vil respektere det, eller dersom tilbyder tidligere ikke har respektert myndighetens vedtak.

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende postlov. Begrepet ”krav” i *første ledd* er ment å dekke plikter i lov og forskriftsbestemmelser og plikter i enkeltvedtak som er fattet i eller i medhold av loven. Tvangsmulkt er ikke en straff for å unnlate å etterkomme et pålegg, men er ment å være et oppfyllellespress som skal sikre at pålegg etterleves. Dette medfører at adgangen til å ilegge tvangsmulkt bortfaller når kravet eller pålegg er oppfylt eller uaktuelt. Tvangsmulkt kan ilegges uavhengig av utvist skyld. Det er tilstrekkelig å konstatere at det objektivt sett foreligger manglende imøtekommelse av krav eller pålegg.

Det er opp til myndighetenes skjønn om tvangsmulkt skal ilegges i den enkelte sak. I *annet ledd siste punktum*, er det tatt inn en lempingsregel som er å anse som en sikkerhetsventil for de tilfellene hvor det etter at vedtaket er fattet inntreffer forhold som tilsier at kravet helt eller

delvis ikke bør forfølges. Adgangen til å lempe på en påløpt tvangsmulkt må sees i sammenheng med at det som hovedregel ikke skal gis oppsettende virkning for pålegg om tvangsmulkt. I enkelte tilfeller, hvor det er aktuelt å anvende overtredelsesgebyr og det allerede er påløpt tvangsmulkt, kan det også vurderes om kravet om mulkt frafalles helt eller delvis.

Tvangsmulkt er ikke en straff for å unnlate å etterkomme et krav, men er ment å være et oppfyllelsespress som skal sikre at kravet etterleves. Det betyr at adgangen til å ilegge tvangsmulkt bortfaller når kravet eller pålegg er oppfylt eller uaktuelt.

Tvangsmulkten kan fastsettes som en bot per dag eller ethvert annet tidsintervall. Tvangsmulkten kan også forfalle som et engangsbeløp. I siste punktum er det tatt inn en lempingsregel som må betraktes som en sikkerhetsventil for de tilfellene der det etter at vedtaket er fattet inntreffer forhold som tilsier at kravet helt eller delvis ikke bør forfølges. Bestemmelsen innebærer at Post- og teletilsynet har hjemmel til å ettergi et krav selv om det er Samferdselsdepartementet som i en konkret sak har fattet vedtak. Dette vil gjelde så lenge det ikke er gitt noen instruks med annet innhold fra departementets side.

Til § 54 Straff

Bestemmelsen viderefører gjeldende bestemmelse i postloven. Både forsettlige og uaktsomme overtredelser er straffbare. Både enkeltpersoner og foretak kan straffes for overtredelse av de opplistede bestemmelsene, men overfor foretak kan bare bot anvendes. Foretak kan imidlertid også fradømmes retten til å utøve virksomheten eller forbys å utøve den i visse former, jf. straffeloven § 29. Vedrørende første ledd bokstav d viser vi til merknaden til tilsvarende bestemmelse om overtredelsesgebyr i § 52 som også gjelder denne bestemmelsen. Medvirkning straffes etter § 15 i den nye straffeloven.

Til § 55 Instruksjonsadgang

Bestemmelsen er ny og foreslås som en følge av statens eierinteresser i Posten Norge AS i et liberalisert postmarked. Bestemmelsen avgrensar instruksjonsadgangen både generelt og i den enkelte sak. Begrensningen i instruksjonsadgangen gjelder kapittel 5, fordi disse bestemmelsene regulerer tilgang til felles bruk av postnett, som for eksempel tilgang til utleveringspostkasser, offentlig postnummersystem og adresseregister. Slike ressurser er viktige for å kunne konkurrere i postmarkedet. Begrensningen i departementets instruksjonsadgang er begrenset til bestemmelsene i lovens kapittel 5, og får ingen virkning på andre områder.

Merknader til kapittel 8

Til § 56 Gebyr til Post- og teletilsynet

Bestemmelsens *første ledd* angir at Post- og teletilsynet kan kreve gebyr fra tilbyder av posttjeneste og sikker digital posttjeneste til dekning av kostnader, jf. forskrift om gebyr til Post- og teletilsynet. Utkastet til bestemmelse viderefører dagens ordning med betaling av gebyr til Post- og teletilsynet for kostnader i forbindelse med utførelsen av tilsynets forvaltningsoppgaver etter loven. I tillegg foreslås at tilbyder av sikker digital posttjeneste skal omfattes av gebyrplikten. Pålegg om gebyr skal i minst mulig grad virke konkurransevridende eller bidra til å skape etableringshindringer. Pålegg om å betale gebyr

skal dekke Post- og teletilsynet relevante kostnader. Utgifts- og inntektssiden av Post- og teletilsynets budsjett offentliggjøres årlig.

Gebyrfinansieringsmodeller fastsatt etter *annet ledd* skal utformes for å kunne pålegge gebyr på en måte som er åpen, objektiv og proporsjonal. Ved utformingen av modeller for fordeling av gebyrer mellom aktører skal hensynet til effektiv administrativ håndtering for å minimalisere de administrative kostnader med gebyrfinansieringsmodeller tillegges vekt.

Disse hensynene kan ivaretas ved å legge til grunn en fordelingsnøkkel blant annet basert på tilbydernes omsetning. Dersom kostnadene tilknyttet forvaltningsoppgaven er lave, vil flate gebyrer kunne tilfredsstille kravene. Kombinasjoner av de to modellene vil også kunne være aktuelle.

Pålegg om gebyr kan rettes mot de som til enhver tid er tilbydere etter lov om posttjenester/tilbyder av posttjenester. De grunnleggende prinsippene for gebyrfinansiering reguleres i lov, mens det gis hjemmel til å gi de nærmere regler om gebyrfordelingsmodeller og de praktiske gjennomføringene i forskrift. Enkeltvedtak kan også brukes for pålegg om gebyr.

Til § 57 Innkreving av tvangsmulkt, overtredelsesgebyr, gebyr mv.

Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 siste ledd og § 7-2 bokstav (e) følger det at tvangsfullbyrdelse kan skje direkte på grunnlag av bestemmelsen som foreslås i § 61. Det vil da ikke være nødvendig med dom for kravet før innkrevingen kan påbegynnes. Vedtak om ileggelse av tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr kan påklages og det er ”endelig” vedtak som vil være tvangsgrunnlag. Tvangsfullbyrdelsen kan altså ikke påbegynnes før klagefristen har utløpt. Påklages for eksempel vedtak fattet av Post- og teletilsynets til Samferdselsdepartementet kan ikke inndrivningen påbegynnes før departementet har fattet sitt endelige vedtak. Tvangsinndrivelsen kan imidlertid påbegynnes selv om kravet bringes inn for domstolene etter det alminnelig forvaltningsrettslige prinsipp om at enkeltvedtak har umiddelbar rettsvirkning, med mindre departementet fatter beslutning om utsatt iverksettelse etter forvaltningsloven § 42.

Til § 58 Ekspropriasjon

Det følger av gjeldende postlov § 14 at Posten kan kreve at det settes opp utleveringspostkasser på fremmed grunn. Bestemmelsen foreslås utvidet til også å gjelde innleveringspostkasser. Bestemmelsen foreslås endret til også å omfatte innsamlingspostkasser og regulering av vederlag.

Første ledd gir hjemmel til å ekspropriere bruksrett til fordel for tilbyder med leveringsplikt etter § 6 til å sette opp innsamlings- og utleveringspostkasser på fremmed grunn. Adgangen til ekspropriasjon er tenkt benyttet unntaksvis der tilbyder ikke lykkes i å fremforhandle avtale med grunneier om å sette opp innsamlings- eller utleveringspostkasser.

Oreigningslova § 2 første ledd nummer 7 gir hjemmel for å ekspropriere til formålet ”poststell”. Poststell er et begrep som kan tolkes relativt vidt. Forslaget spesifiserer derfor hvem det kan eksproprieres til fordel for og i hvilke tilfeller det kan gis adgang til å ekspropriere på postområdet. Bestemmelsen vil gi leveringspliktig tilbyder adgang til å søke om ekspropriasjon begrenset til å gjelde bruksrett til eiendom. Dette innebærer at det ikke vil være adgang til å ekspropriere eiendomsrett til fast eiendom. Det foreslås å kunne ekspropriere for å sette opp innsamlings- og utleveringspostkasser og nødvendig innretning for plassering av postkasser når dette er nødvendig av hensyn til effektiv postinnsamling og

postomdeling. Dette utgjør en spesialbestemmelse som innsnevrer oreigningslova § 2 første ledd nummer 7.

I *annet ledd* foreslås at det skal ytes vederlag for den byrden ekspropriasjonsvedtak antas å påføre eieren eller den bruksberettigede. I de fleste tilfeller vil det være tale om små inngrep som ikke vil føre til noe vesentlig økonomisk tap for eieren. I de fleste tilfeller vil vederlaget fastsettes ved avtale. Dersom partene likevel ikke kommer til enighet, vil vederlag fastsettes på vanlig måte av skjønnsretten.

Bestemmelsen fastlegger videre begrensninger for adgangen til å opprettholde ekspropriasjon gjennom å gi en rett til å kreve at postkasse flyttes eller fjernes fra eiendommen når dette er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommen eller bruksretten.

Det følger av tredje ledd at oreigningsloven gjelder så langt den passer. Dette medfører blant annet at vedtak eller samtykke ikke kan ”gjerast eller gjevast utan det må reknast med at inngrepet tvillaust er til meir gagn enn skade”.

Merknader til kapittel 9

Til § 59 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft når Kongen bestemmer.

Til § 60 Endring av andre lover

Bestemmelsens *første ledd nummer 1* endrer vegfraktavtaleloven for å sikre at den avgrenses mot denne lovens virkeområde. I *nummer 2* foreslås begrepet postoperatør erstattet med begrepet posttilbyder på steder der dette forekommer i andre lover som angitt i bokstav a til l.

Til § 61 Overgangsbestemmelser

Etter *første ledd* utpekes Posten Norge AS som leveringspliktig tilbyder inntil det er inngått avtale med eller utpekt leveringspliktig tilbyder etter § 6. Valg av leveringspliktig tilbyder etter § 6 skal skje gjennom en åpen, objektiv og ikke-diskriminerende prosess. Erfaring fra andre sektorer hvor det er gjennomført anbudprosesser tyder på at en slik prosess kan ta tid, noe som gjør at det er behov for overgangsregler for å sikre et kontinuerlig tilbud av posttjenester i hele landet.

I *annet ledd* fastsettes det at konsesjon til Posten Norge AS videreføres i en mellomperiode med unntak av bestemmelser som blant annet gjelder Postens nåværende enerett og krav til seks dagers omdeling. Videre er det for å unngå tolkningstvil fastsatt at loven skal ha forrang dersom det er motstrid mellom lov og konsesjon. Med lov menes både lov og forskrift gitt i medhold av lov.

Samferdselsdepartementet er i *tredje ledd* gitt kompetanse til å foreta nødvendige endringer i konsesjonen. Dette kan eksempelvis være aktuelt dersom det oppstår tolkningstvil om leveringsplikt etter konsesjonen og det nye regelverket.

Samferdselsdepartementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på overgangsbestemmelsen.